KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
H.Əliyev

DÎPLOMAT

www. Diplomata-kurdi.com

№ 11 (255) 24-30 Mart, Adar, sal 2014
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin
Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî
Qiymәti: Hêjaye: 40 qәpik

31 MART - AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI GÜNÜDÜR!

Səh. 2

İlham Əliyev Haaqada keçirilən III Nüvə Təhlükəsizliyi Sammitində çıxış etmişdir

Səh. 10

Barzanî bi helkefta bidarvekirina pêşewa Qazî peyamek belav kir

Səh. 9

Yekitiya Ewropa nûnertiya xwe li Hewlêr vedike

Səh.3

BDPê li gellek bajar û navçeyan serkeftina xwe pîroz kir

Səh.7

Kəlbəcərin işğalından 21 il ötdü

Səh.8

Partiyên Başûr li ser hilbijartinên herêmî yên Tirkiyê çi dibêjin

Səh.6

1918- ci ildə birləşmiş bolşevik-daşnak silahlı qüvvələrinin Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi Soyqırımı

Kürdistan'da yeni süreç Səh. 11

Kürtlerin özgürlükle imtihanı ve yerel seçimler Səh. 13

"ДПК и РПК должны примириться в интересах курдов" Səh. 14

Dersim'de BDP zaferi Səh. 11

Helebce û Enfal li Kongresa Amerîkayê Səh. 8

Kırım Referandumu Kürdistan'a Örnek Olur mu? Səh. 13

Səh. 4

Erməni kürd münasibətləri. Kürdlərin ermənilər tərəfindən qətlə yetrilməsi faktları

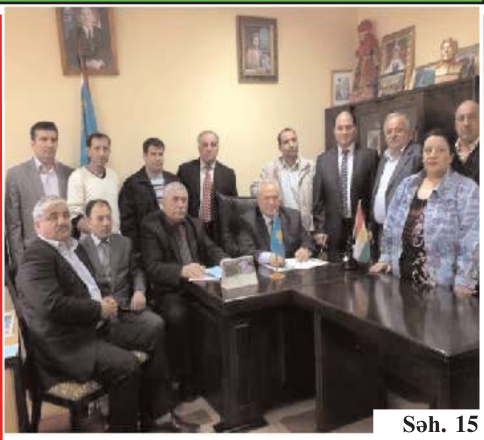

Səh. 15

Курды Казахстана осуждают международный терроризм и насилие

Səh. 15

Родственники жертв Халабджи подают в суд на германские компании

Səh.3

TƏ-ZADLAR

İlham Əliyev Haaqada keçirilən III Nüvə Təhlükəsizliyi Sammitində çıxış etmişdir

Niderland Krallığının Haaqa şəhərində keçirilən III Nüvə Təhlükəsizliyi Sammiti öz işini davam etdirmişdir.

Prezident İlham Əliyev Sammitdə çıxış etmişdir. Sammitin ikinci iş günü nüvə təhlükəsizliyi sahəsində milli və beynəlxalq tədbirlərin əhəmiyyətinə həsr olundu. Bu sahədə dünya ölkələri arasında əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsinin vacibliyi vurğulandı. Dünya liderləri bu Zirvə görüşündə də nüvə terrorizminin qarşısının alınması üzrə uzunmüddətli və səmərəli beynəlxalq əməkdaşlıq məsələsini gündəmdə saxladılar. Onlar nüvə terrorizmi təhlükəsinin hələ də mövcud olduğunu bildirərək, bu təhlükənin qarşısının alınması üçün tədbirlərin davam etdirilməsinin vacibliyini önə çəkdilər. Sammitin plenar iclasında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxış etdi.

Zirvə görüşü iştirakçılarını salamlayan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sammiti qəbul etdiyinə və göstərdiyi qonaqpərvərliyə görə Niderland hökumətinə minnətdarlığını bildirdi. Nüvə təhlükəsizliyi tədbirlərinin gücləndirilməsində Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin mühüm rolundan danışan Azərbaycan dövlətinin başçısı ölkəmizin nüvə təhlükəsizliyinin bir çox aspektləri üzrə bu Agentliklə fəal əməkdaşlıq etdiyini və Azərbaycanın iştirakçı dövlət olduğu Nüvə Terrorçuluğuna qarşı Mübarizə üzrə Qlobal Təşəbbüsün nüvə təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının göstərdiyi səyləri dəstəklədiyini, bu yaxınlarda Azərbaycanın nüvə, kimyəvi və bioloji silahların və onların çatdırılma vasitələrinin yayılmaması sahəsində gördüyü növbəti tədbirlər haqqında yeni hesabatını Birləşmiş Millətlər Təşkilatına təqdim etdiyini diqqətə çatdırdı. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, 2012-ci ildə BMT-nin terrorçuluq, o cümlədən nüvə terrorçuluğu məsələlərinə aid müzakirələr təşkil etmişdir. Nüvə və radioaktiv təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün əlavə tədbirlər görülməsinin vacibliyinə toxunan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın nüvə materiallarının qeyri-qanuni dövriyyəsində tranzit marşrutu kimi ölkənin ərazisindən istifadənin qarşısını almaq üçün böyük səylər göstərdiyini, bu

məqsədlə beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlıq edərək beynəlxalq standartlara uyğun güclü qanunvericiliyə əsaslanan əhatəli milli ixraca nəzarət sistemini formalaşdırdığını vurğuladı. Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, bu yaxınlarda qəbul edilmiş Azərbaycanın ilk "Dəniz Təhlükəsizliyi Strategiyası"nda nüvə və digər kütləvi qırğın silahlarının və onların çatdırılma vasitələrinin, eləcə də aidiyyati materialların yayılması dəniz təhlükəsizliyinə ən böyük hədələrdən biri kimi müəyyən edilir.

Prezident İlham Əliyev təəssüflə qeyd etdi ki, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin 20 faizinin Ermənistan tərəfindən davam edən işğalı və azərbaycanlılara qarşı aparılmış etnik təmizləmə siyasəti səbəbindən ölkəmizin öz sərhədlərinin müəyyən hissəsinə lazımi səviyyədə nəzarət etmək imkanı yoxdur.

Bu cür vəziyyət transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa, nüvə və radioaktiv materialların qeyri-qanuni daşınmasına, həmçinin radioaktiv tullantı materiallarını basdırmaqla Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin Ermənistan tərəfindən zəhərləndirilməsinə şərait yaradır.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti Ermənistanın təxminən 40 il əvvəl tikilmiş və köhnəlmiş Atom Elektrik Stansiyasının yaratdığı təhlükədən danışaraq dedi ki, bu elektrostansiya bütün region və yaxın qonşular üçün böyük təhdiddir. Oradakı hər hansı qəzanın nəticələri faciəli olacaqdır. Lakin beynəlxalq narahatlığı aradan qaldırmaq və bu elektrostansiyanı bağlamaq əvəzinə, Ermənistan həmin Atom Elektrik Stansiyasının fəaliyyətini 2026-cı ilə qədər davam etdirmək qərarına gəlib, baxmayaraq ki, o, yüksək seysmik zonada yerləşir və köhnəlmiş, olduqca təhlükəli texnologiyaya əsaslanır.

Azərbaycanın regionda təhlükəsizliyin və sabitliyin qorunmasında olduqca müsbət rol oynadığını deyən Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, biz regionda və bütün dünyada nüvə təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə aid məsələlər üzrə beynəlxalq təşkilatlar və tərəfdaşlarımızla apardığımız əməkdaşlığın davam etdirilməsi, nüvə və radioaktiv materialların qeyri-qanuni dövriyyəsindən irəli gələn hədələrin azaldılması işinə sadiqik. Çıxışının sonunda Azərbaycan dövlətinin başçısı Birləşmiş Millətlər Təşkilatı başda olmaqla beynəlxalq ictimaiyyətin davamlı səyləri ilə bütün çağırışların həll ediləcəyinə və daha təhlükəsiz dünya qurulacağına əminliyini ifadə etdi. Sonra zirvə görüşünün "Nüvə təhlükəsizliyi sammitinin gələcəyi" mövzusunda qeyri-rəsmi iclası oldu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev sammit çərçivəsində Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş naziri Devid Kemeron və İtaliyanın Baş naziri Matteo Rentsi ilə görüşdü. Söhbət zamanı Azərbaycan ilə bu ölkələr arasında ikitərəfli əlaqələrin inkişafına dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Prezident İlham Əliyev Zirvə görüşü zamanı Türkiyə Prezidenti Abdullah Güllə də görüşdü. Görüşdə Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin indiki vəziyyəti və perspektivi ilə bağlı müzakirələr aparıldı. Zirvə görüşünün yekununda liderlər birgə foto çəkdirdilər. Sonra dövlət və hökumət başçılarının şərəfinə işçi nahar verildi. Zirvə görüşünün sonunda yekun Kommünike qəbul olundu.

İlham Əliyev Haaqada Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin baş direktoru Yukiya Amano ilə görüşmüşdür

Prezident İlham Əliyev Haaqada Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin baş direktoru Yukiya Amano ilə görüşmüşdür. Görüşdə Azərbaycan ilə Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi arasında səmərəli əməkdaşlığın qurulduğu, ölkəmizin nüvə təhlükəsizliyi sahəsində etibarlı tərəfdaş olduğu bildirildi. Yukiya Amano əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi və radioaktiv tullantıların təmizlənməsi sahəsində əlaqələrin genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın olduğunu dedi. O, bildirdi ki, Azərbaycanın nüvə təhlükəsizliyi ilə bağlı keçirilən tədbirlərdə və zirvə görüşlərində fəal iştirak etməsi məmnunluq doğurur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev nüvə təhlükəsizliyinin ölkəmiz, region və dünya üçün əhəmiyyətinə toxundu. Dövlətimizin başçısı Ermənistanda seysmik zonada yerləşən və artıq köhnələrək müasir standartlara cavab verməyən Atom Elektrik Stansiyasının fəaliyyətinin bütün region üçün ciddi təhlükə doğurduğunu diqqətə çatdırdı.

İlham Əliyev Haaqada ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri ilə görüşmüşdür

Prezident İlham Əliyev Haaqada ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri İqor Popov (Rusiya), Ceyms Uorlik (ABŞ), Jak For (Fransa) və ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin xüsusi nümayəndəsi Anji Kaspşik ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üzrə danışıqların hazırkı vəziyyəti və perspektivləri ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

İlham Əliyev Niderland Krallığı Senatının üzvü Rene Van Der Linden ilə görüşmüşdür

Prezident İlham Əliyev Haaqada Niderland Krallığı Senatının üzvü Rene Van Der Linden ilə görüşmüşdür. Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə Niderland Krallığı arasında əlaqələrin inkişafından məmnunluq ifadə olundu.

Ölkələrimizin siyasi, iqtisadi, biznes və digər sahələrdə uğurlu əməkdaşlıq qurduqları vurğulandı. Azərbaycan ilə Niderlandın təhsil və elm sahələrində də yaxşı əməkdaşlıq etdikləri bildirildi. Söhbət zamanı Azərbaycanın "ADA" Universiteti ilə Niderlandın Maastrixt Universiteti arasında əlaqələrin inkişafından razılıq ifadə olundu.

president.az

Keçmiş nazir: "Məni işdən Öcalan çıxartdırıb"

Türkiyənin keçmiş daxili işlər naziri Nail Şahin mühüm açıqlamalar verib. Avropa.info-nun Türkiyə mətbuatına istinadən məlumatına görə, İstanbul Kəşfiyyat Şöbəsindən məsul sabiq polis rəisi müavini Əli Fuad Yılmazərin iddiası böyük rezonans doğurmuşdu. Yılmazər iddia edirdi ki, eks daxili işlər nazirini işdən Abdullah Öcalan çıxartdırıb. Eks nazir və Ordu millət vəkili İdris Naim iddiaya cavab verib: "Mən də belə düşünürəm. Məni işdən Öcalan çıxartdırıb. Onsuz da hamı bunu bilir. Bu terroristlərin başçısı Öcalanın özüdür, yoxsa onun adından hərəkət edən cəmiyyətdir? Bu barədə fərqli adlar və səmtlər göstərilə bilər".

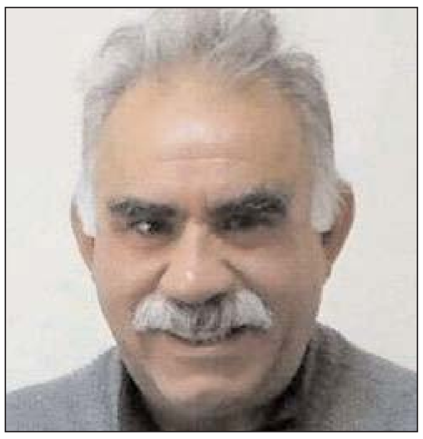

Türkiyədə qanlı seçki: 8 nəfər ölüb, 30-dan artıq şəxs yaralanıb

Türkiyədə bu gün keçirilən bələdiyyə seçkiləri zamanı müxtəlif bölgələrdə insidentlər olub. APA-nın Türkiyə KİV-nə istinadən verdiyi xəbərə görə, Türkiyənin Şanlıurfa, Hatay və Qaziantep rayonlarında bələdiyyə seçkiləri zamanı qan tökülüb, ölən və yaralananlar var. Hilvanda muxtar (kənd icra nümayəndəsi) seçkiləri zamanı 4 nəfər ölüb, 5 nəfər isə yaralanıb. Hatayda isə 4 nəfər ölüb, 9 nəfər yaralanıb. Qaziantepdə isə bir narkotik istifadəçisi 4 nəferi bıçaqlayıb. Şanlıurfanın Ciftlik kəndində isə muxtar seçkiləri zamanı baş vermiş insidentdə 9 nəfər yaralanıb. Kənddə müxtarlığa iddialı olan Ersöz və Öztürk soyadlı namizdələrin nəsilləri arasındakı mübahisə qanlı davaya çevrilib. Şanlıurfanın digər qəsəbəsində də muxtar seçkiləri zamanı biri polis olmaqla 3 nəfər yaralanıb, 4 nəfər isə saxlanılıb. Balıkəsirdə isə AKP-nin seçki ilə bağlı hazırlanmış avtobusunun qapısından yıxılan 53 yaşlı Emel İnceoğlu dünyasını dəyişib.

TƏ-ZADLAR

Namiq Kamil Kürdoğlu

Həyat qəribəliklərlə dolu olsada,bəzən bu qəribəliklər içərisində təzadlar adamı lap çaş-baş salır.Bilmirsən gördüyünə inanasan, ya eşitdiyinə? Hətta hərdən özünün özünə inanmağın gəlmir. Desələr ki, butulkadan cin çıxıb inanaram, desələr ki, afrikada uçan boşqab hazırlayılbar bunada inanaram. Amma məsələ bundadır ki, deyirlər atası, anası, babaları, nənələri, əmiləri, dayıları, əsli, nəcabəti, zatı-kökü kürd olan birinin sən demə kimisə Kərkük türküyümüş. Həm də bunu utanmaz-utanmaz adamın özü deyir. Bütün zatın kürd ola özünə turksoy deyəsən, adam dəli olmasın nə olsun? Burda artıq təzaddan deyil tə-zadlardan danışmayasan neyləyəsən.?

Sosial şəbəkələrin birində bir qardaş status yazıb: " Talışlara baxmayın, talışlar sakit millətdi. Dövlət kürdlərə bələddir, küdlər sakit millət deyil. Ona görə də onları televiziyaya zada buraxmırlar" Düzü elə bildim bu statusu yazan talış qardaşımızdı. Amma biraz danışdım, deyir qardaş mən talış deyiləm ki, kürdəm. Buyurun bu təzaddı ya tə-zad?

Bildiyimiz kimi, hər bir məkanın, yerin zamanla bağlı, həmin bölgədə yaşayan xalqların dilinə uyğun etnoqrafik adları və toponimləri formalaşır, yaranır bu təbiidir. Bu toponim adlarsa qədim köklərə söykənir və hər birinin məntiqli izahı olur. Bizim qartallar diyarı Laçında Kürdhacı kədi var. Bu adın hardan və necə əmlə gəlməsində bir cox müəllif öz araşdırmalarında ətraflı izahat verirlər. Elə sıradan bir azərbaycanlı olaraq, azərbaycan dilində bu sözün Kürd və Hacı sözlərindən törəndiyini hər bir hərf tanıyan ibtidai sinif şagirdi də deyə bilər. Kor- kor, gör-gör. Eləcə də bu məhz kürd sözü ilə başlayan digər adlara aiddir. Amma deyəndə ki, bu türk adıdı və adı Qurdhacıdı buna nə deyəsən? Bu Qurdhacı nə imiş azərbaycan və ya türk dilində, olmayaydı Kürd Hacı,olaydı elə Türk Hacı bax bunu bilən yoxdu. Deyənlər də, yazanlar da, əlifi gilif yox, blif oxuyub yazan "çox bilmişlərdir". Artıq buna təzad deyil,tə-zad demək lazımdır.

Hələ yaxın tariximizə baxsaq 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tədqiqat İnstitutu ,A.Bquşpanın müəllifliyi ilə, "Qızıl Şərq" mətbəsində, 2000 tirajla,92 səhifədən ibarət "Azərbaycan Kürdləri" adlı kitab nəşr edib. Həmin kitabda, Laçın rayonunun Bozlu kəndinin əhali sayi,milliyyəti, tayfalarına qədər göstərilib. Belə ki,həmin dövrdə Laçın rayon Bozlu kəndi ("Azərbaycan Kürdləri" A.Buqşpan 1932 səh 34 və 62) Şərəfli və Qraflı tayfalarından, 71 təsərüffatdan və 350 nəfər sakindən ibarət olub ki,bu 71 təsərüffat və 350 sakinin hamısıda kürd dilli olub.Mənim də ata tərəfim Qraflı,ana tərəfim Şərəfli tayfasındandır.

Бозлу	Бозлу Камаллы Калача Черахлы	350 405 ·69 191	350 405 69 191	Шерафлы, Кр. Шерафлы

3. Бозлу . . .	71	71	—	—	1
4. Камаллы . .	107	107	—	—	
5. Калача . . .	16	16	—	—	
6. Черахлы . .	44	44	—	—	

Eyni zamanda bunun Qalaçasıda, Kamallısıda, Minkəndi də və sairə. Amma 2014-cü ildə kimsə deyəndəki, mən Bozludanam, Qalaçalıyam, Kamallılıyam, Çıraqlılıyam amma kürd deyiləm və bizim kədnddə hec yerli dibli kürd olmayıb, buna tə-zad deməyib təzadmı deyəsən?

Bildiyimiz kimi sovet hakimiyyəti dönəmində bir çox millətlər kimi, biz də qadağalarla üz-üzə qalmışdıq. Doğma dilimizdə olan məktəblərimiz bağlandı, milli kimliyimiz əlimizdən alındı. Hətta öz dilimizdə danşmağımız belə yasaqlandı. Amma indi sivil, demokratik, müstəqil bir ölkə vətəndaşlarıyıq. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 25-ci maddəsinin 3-cü bəndinə əsasən Dövlət irqindən, milliyyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, qulluq mövqeyindən, əqidəsindən, siyasi partiyalara, həmkarlar ittifaqlarına və digər ictimai birliklərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir. İnsan və vətəndaş hüquqlarını və azadlıqlarını irqi, milli mənşəyi, dini, dili, cinsi, əqidəsi, siyasi və sosial mənsubiyyətə görə məhdudlaşdırılması qadağandır.

Eyni zamanda Konstitusiyanın 44-cü maddəsi Milli mənsubiyyət hüququ haqqındadır.

I. Hər kəs milli mənsubiyyətini qoruyub saxlamaq hüququ vardır.

II. Heç kəs milli mənsubiyyətini dəyişdirməyə məcbur edilə bilməz.

45-ci maddə isə Ana dilindən istifadə hüququndan bəhs edir.

I. Hər kəs ana dilindən istifadə etmək hüququ vardır. Hər kəsin istədiyi dildə tərbiyə və təhsil almaq, yaradıcılıqla məşğul olmaq hüququ vardır.

II. Heç kəs ana dilindən istifadə hüququndan məhrum edilə bilməz.

Gəlin baxaq ibtidai sinif həcmində hər bir milli azlığın təhsil hüququ var və demək olar ki, Laçın rayonunun eləcədə digər Kəlbəcər, Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl və sairə rayonlarının hər bir kürd kəndinin orta məktəblərində hazırda kürd dili fənni saatları mövcüddür. Amma tədris olunurmu? Ancaq kimə isə bu barədə məlumat verilirmi? Materiallar varmı? Əvəzində məktəb direktorları belə bir fənnin olduğunu ciddi-ciddi gizləyir. Baxmayaraq ki, özü kürddü, zatı kürddü. Bələ ondadır ki, buna əslən kürd olan valideyinlər də biganə qalır.Buna tə-zad deməyəsən təzadmı deyəsən? Bu yaxınlarda, Laçın rayon İcra Hakimiyyətinə, milli kimliyimin yuxarıda qeyd etdiyim sovet qadağaları səbəbindən düzgün qeydə alınmadığını və bu səbəbdən də sənədlərimin dəyişdirilərək milli kimliyimin KÜRD olmasının qeydə alnması barədə müraciət etdim. Məlumat üçün bildirim ki, hal-hazırda Azərbaycan Respublikası vətəndaşının "Şəxsiyyət Vəsiqəsi" ndə milli kimlik bölümü yoxdur,ancaq "Doğum Haqqında Şəhadətnamə","Nigahın Qeydiyyatı Şəhadətnaməsi"və "Hərbi Bilet"də bu barədə xüsusi qrafa mövcuddur.

Müraciətimə cavab olaraq Lacın Rayon İcra Hakimiyyəti, erməni işğalı səbəbindən, rayon arxivinin işğal olunmuş ərazidə qalmasını və qanunla nəzərədə tutulduğu kimi valideyinlərimdən hər hansı birinin milliyətinin kürd olması qeyd olunmadığından, mənim də milli kimliyimin dəyiş- dirilməsinə səlahiyyətləri olmadığını, hüquqlarımın bərpası üçün isə İnzibati Məhkəməyə müraciət etməmin lazım olduğunu bildirmişdilər. İnzibati Məhkəməyə ərizə ilə müraciət etməzdən öncə, bir hüquq məsləhətçisinə müraciət etdim. Lakin cavab məni cox təəcübləndirdi. Məsləhətçi: bəlkə sən səhf fikirləşirsən birazda düşünəsən bu sənin nəyinə lazımdı? Mən də kürdəm nə olsun,gərək sənədin ola,deyirsə buna tə-zad deməyəsən nə deyəsən?

Çox təssüflənirəm ki, bu tə-zadlar hər yerdə adamı qarabaqara izləyir. Kürdsən kürd ol da, neyləyirsən musiqini, neyləyirsən dilini, neyləyirsən adətini, neyləyirsən ən-ənəni, nəyinə lazım kürdlərin bayramı, nə işın var kürdlərin yanında kimi suallar verən adamlara bir cavabım olacaq. Toylarınızda kürd govəndindən-yallısından başqa ərəb, rus, turk, firəng, ingilis nə bilim daha kimləriin rəqslərini oynamağa, sifariş etməyə davam edin, gəlinlərinizidə Betxovenin, Motsartin simfoniyalarının sədaları ilə gətirin. Mənə fikir verməyin. Sizin təbirinizcə desəm, mən düzələn zad deyiləm. Mən Kürdəm,Qurmanciyəm şirin Kürd Dilim, Gövəndim var mənim.Mənim Səlahəddinim, Bədirxanım, kürd ana dilimdə yazan Cigərxunum, Əhmədə Xanim var. Mənim əslim-kököm, soyum-suyum var. Mənim tarixlərə meydan oxuyan tarixim, mənim tarixin özü kimi qədim,ulu Kürdüstan adlı vətənim var.

Siz öz işinizdə olun,sizin bu reallıq dediyiniz cəmiyyətinizdə TƏZAD olmaqdansa elə TƏZAD olsam daha yaxşıdı.

Ez kurdim lo..

Ez bazê Rojhilat
Û cengoyê mêrxasim
Heeeeey dujmin,
bas bimezîne li dîrokê
Ez herdem xweş ziman im
Kurmanc
Soran
Goran û Zaza me
Ezim li birca belek
Û her serfiraz û sultan im
Ez Kurdim, jîyanim, jîyan

Haqqı deməkdən gözəl nə var?

Uca məğrur dağların əriməz qarları, sanki o dağlara ayrıca təkəbbür gətirir. Dağlar... qoca, əzəmətli, başı qarlı dağlar. Mərdliyin rəmzi. Qartalların məskəni dağlar... Bir də, bu dağlarda yaşayan qövm... Dağ adamı mərd olur deyirlər. Bəlkə də, dağların kibirindən, havasından, suyundan keçib ora insanına. Bəlkə də, daha nələr... Bir də o dağları məskən edən igidlər.

İgidlər oylağı. Ağbaba mahalı... SSRİ-nin imperialist təfəkküründə guya bir ata ilə bir oğul Dərələyəzdən qaçıblar məskunlaşıblar buralarda. Oğlan dəfələrcə, baba buralar dağlıq yerdir, qışı sərt olacaq, baxmayaraq ata elə buralarda yaşamağı qərara alır. Həmən ili qış çox sərt keçir və donvurmadan oğlan öz atasını itirir. Atasını ağlayan oğul hey ağı deyir.

-Ax baba, ax baba. Dedim axı, buralarda qış sərt olacaq.

Və bu minvalla Axbaba termini Ağbaba kəlməsinə dönüşüb. Yalnışlığa baxın. Bəlkə də o dövr insanı çox sadə və savadsız olub deyə, bunca ucuz bir yalan uydurmuşlar. O yalan nə qədər ucuz, nə qədər baha olsa da, yalandır. Yalan ayaq tutar, yeriməz....

Yaxşı bu tərəfi anladıq.Ya bu gün Türkiyə Cumhuriyyəti (T.C.) Qars ili, Ağbaba ilçəsi? Sərhədlərin o tərəfi? Güney-Doğu Anadolunun Ağbabası hanı? Ora nə ad verək? Qarsın torpaqlarıdır. Oralar bu gün Ermənistan adı altında faşist bir irqçi respublikanın torpaqlarıdır. Bəs Güney Doğu Anadolu? Ora haradır? Əhalisinin 90%-dən artıq bir əhalisi kürd olan Qars və Ağbabası...

Bir də bu Ağbabaya zaman-zaman olunan köçlər var... Anadolunun müxtəlif ilçələrindən müxtəlif zamanlarda axın edən insanlar zamanla assimlyasiya siyasətinin qurbanlarına çevriliblər. Bəziləri öz milliyyətini qoruyub saxlamaq üçün adlarının önündə Kürd kəlməsini də hallandırıblar. Məsələn Kürd Bayram, Kürd Yaşar, Kürd Söyün (Hüseyn) kimi adlandırılıblar.

O dönəm Anadolu odlu-alovlu dünya müharibəsi edərkən bizim bu günkü qəhrəmanımız Kürd Bayram daha 18 yaşına hələ çatmamışdı. Özündən yaşca balaca olan bir qardaşı və bir də bacısı var idi. Firat adında bir bacısı Mithat adında bir qardaşı. O dönəm qızları məktəbdə təhsil məhrumiyyəti sıxsa da, oğlanlar məcburi təhsil alırmış.Yaşı daha yetkinlik həddinə çatmayan Firatı el adəti ilə ərə veriblər. Evin son beşiyi Mito (Mithat) isə məktəbə getdiyi üçün assimlyasiya olunan kəslərdən olub. Adını Mahmud deyə dəyişiblər. Bir bacı bir qardaşının qayğıları ilə ömr sürən Bayram elə hey, məni sınırın ötəsində dəfn edin, deyib durdu. Heyf son arzusunu həyata keçirmək mümkün olmadı. Amma o kəs qəlblərdə həmişə elə Kürd Bayram kimi qalacaq.

Bu gün onun nəvə nəticələrinin heç biri öz keçmişini unutmasa da, assimlyasiya nəticəsində öz dillərini unutmuşlardandırlar. Yazımı uzadaraq assimlyasiyanın qurbanlarının əziyyətli lakin şərəfli həyatından da yazmaq çətin bir iş deyil. Haqqı deməkdən gözəl nə var? Bu gün istəyirəm ki, Ermənistanın yürütdüyü izolyasiya siyasəti nəticəsində milli mənsubiyyətlərini itirmək təhlükəsi ilə üz-üzə, burun-buruna qalan Yezidi Kürdlər də var. Zaman onların aqibətinin necə olduğunu göstərəcək!

Emin Abbasov

Ermənі kürd münasibətləri. Kürdlərin ermənilər tərəfindən qətlə yetrilməsi faktları

Müsahibimiz tanınmış tədqiqatçı jurnalist və yazıçı Nofəl Ədalətdir.

-Ermənilər kürdlərə hansı tarixlərdə soyqırım ediblər?

-Bilirsiniz, erməni - kürd münaqişələrinin kökü ermənilərin Qafqaza köçürülməsi ilə başlayır. İstər indiki Ermənistan adlandırdığımız ərazi olsun, istər Qarabağda olsun, ermənilər azərbaycanlılara qarşı hansı vəhşiliyi ediblərsə, kürdlərə qarşı da o vəhşilikləri, cinayətləri ediblər. Daşnaksütyun partiyasının nizamnaməsində belə bir bənd var: "Harada kürd gördün, öldür". Bu açıq aydın göstərir ki, erməni üçün fərqi yoxdur bu kürddür, ya türkdür. Hələ ermənilərin öz ehtirafına görə 1897-ci ilin iyul ayının 25 dən 27 sinə kimi 3 gün ərzində 40 min, 1914-cü ilə kimi 600 min, 1920-ci ilə kimi isə 17 min kürd ermənilər tərəfindən qətlə yetrilmişdir Bu gün ermənilərin bayram kimi qeyd etdiyi "Xanasor" bayramı onların vəşicəsinə kürdlərin yaşadığı "Xanasor" kəndini böyükdən kiçiyə hər kəsi qətlə yetrilməsi ilə bağlıdır.

Cənubi Qafqazda o zamankı, əhalinin say tərkibinə baxsaq bu çox böyük rəqəmdir. Həmçinin onu da nəzərə alaq ki, bu ermənilərin öz etirafıdır. Deməк qətlə yetirilən azərbaycanlıların və kürdlərin sayı bundan dəfələrlə çoxdur. Ermənilər hansı tarixdə soyqırım etməyiblər ki? Nə vaxt erməni baş qaldırıb, o vaxt da çevrəsində olan bütün xalqlara qarşı soyqırım faktını həyata keçirib. 1905-06-cı və 1918-20-ci illərdə məlum deportasiyalar dövründə və ən nəhayət 1988-ci ildə Azərbaycana qarşı qaldırdıqları ərazi iddiaları zamanı da soyqırım faktlarına əl atıblar. 1988 ci ildə İrəvanda keçirilən mitinqdə o zamankı etnik təmizləmə siyasətinin ön isimlərindən olan Aşot Mancoryan kürdlərə qarşı kəskin çıxış edib və kürdlər bizim heç vaxt dostumuz olmayıb olmayacaq da, deyərək onların Ermənistandan qovulmasını tələb etdi. Təbii ki, bu, yüzlərlə bu kimi faktlardan biridir. A. Mançoryanın məlum çıxışından sonra indiki Ermənistan ərazisində yaşayan müsəlman kürdlər və ardınca yezidi kürdlər çıxarıldı, qətlə yetirildi, işgəncələrə məruz qaldı. Bu qudurğanlar hətta heç nədən çəkinmədən keçmiş Sovet məkanında tanınan həkim və yazıçı, indiki Ermənistan adlanıdırdığımız ölkənin ərazisində yaşayan kürdlərin lideri- Saidie İbo ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirildi. Xatırladım ki, 1988-ci ilə kimi indiki Ermənistan ərazisində 64 min kürd yaşayırdı ki, onların 18 mini elə 1988-ci ildə Ermənistandan çıxarıldı və bu prosses 1992-ci ilə kimi kütləvi şəkildə davam etdi. Məndə olan məlumatlara görə ermənilər kürdlərə qarşı ağlagəlməz cinayətlərə əl ataraq kürdləri Ermənistan adlandırdığımız ölkənin ərazisindən çıxmağa məcbur edirdilər. İnsanlar oda atılır, zorlanır, həbs edilir, var yoxları əllərindən alınırdı.

-Bu soyqırımlar harada baş verib?

-Bilirsiz, tarix boyu azərbaycanlılarla kürdlər iç-içə yaşayıb. Azərbaycanlılar harada qətlə yetirilibsə, təbii ki, kürdlər də o ərazilərdə qətlə yetirilib. Əsasən indiki Ermənistanda, eləcə də Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Qarabağda, həmçinin İran ərazisində.

Bir neçə fakt deyim: Dərələzin Gümüşxana kəndində bizim qohumlar yaşayırdı. Onların böyük bir qismi indi Salyan rayonunun Qarabağlar kəndində məskunlaşıblar və adını çəkəcəyim şəxsin də bu gün nəvə, nəticəsi orada yaşayır. 1953-cü ildə onlar Ermənistandan zorla çıxarılanlardır. 1918-ci ildə ermənilər o kəndi tamamilə dağıdıb viran qoyublar. Hətta yaşlılar bu gün də danışır ki Fətullah kişini övladlarının gözü qabağında odun qalağının içinə qoyub yandırıblar. Digər bir fakt: 1990-cı ilin 26 iyun tarixində Vedibasar mahalında tanınmış ağsaqqal olan 74 yaşlı Şamo Süleymanovu da yaxınlarının gözü önündə odda yandırıblar. Səbəbsə erməni komitəsinə kömək etməməsi və Ermənistanın Azərbaycana qarşı apardığı işğalçılıq siyasətini dəstəkləməməsi idi. Sonra bizdə olan məlumata görə, Xocalıda qətlə yetirilən, əsir götürülən insanların arasında onlarla kürd ailəsi olub. Laçında, Kəlbəcərdə, Qubadlıda, Zəngilanda kürdlərin yaşadığı kəndlər də işğal edilib, onlar da qətlə yetirilib, onlar da əsr götürülüb və bu gün mənim ən yaxın qohumlarımdan erməni əsrliyində olanlar var, şəhid olanlar, əlil olanlar var.

-Həmin zaman nə qədər kürd öldürülüb?

-Dəqiq statistik məlumat yoxdur. Çünki, bu məsələlər araşdırılmayıb. 1920-ci ildə ermənilərin verdiyi bir açıqlamada 15 min kürdün öldürüldüyü deyilir. Ancaq bu çox kiçik bir rəqəmdir. Təxmini hesablama aparsaq və o zaman ki, əhalinin say tərkibinə baxsaq bundan dəfələrlə çox olduğunu görərik. Bir məsələ də deyim ki, ermənilər kürdləri təkcə indiki Ermənistan və Qarabağ ərazisində soyqırıma məruz qoymayıblar, həmçinin yuxarıda qeyd etdiyim kimi İran ərazisində də bu qətliamlar həyata keçirilib ki, bununla bağlı da tarixdə kifayət qədər faktlar olsa da hələ ki, tədqiqata cəlb olunmayıb.

İndi sual verə bilərsiz ki, niyə araşdırmırsız? Buna cavab olaraq deyim ki, təmsil etdiyim "Ronahi" Kürd Mədəniyyət Mərkəzi adından da göründüyü kimi mədəni fəaliyyətlə məşğuldur. Bu səbəbdən bizim bu məsələni təşkilat olaraq araşdırmamız bir qədər çətindir.

Ancaq buna baxmayaraq niyyətimiz var ki, bu məsələni geniş şəkildə araşdıraq. Bununla bağlı artıq bir sıra işlərə start verilib, layihələr hazırlanıb. Əgər qəbul olunarsa, bu istiqamətdə Azərbaycanın həm dövlət, həm də qeyri-dövlət təşkilatları ilə birgə fəaliyyət göstərəcəyik.

Bu layihədə Azərbaycanın əsas dövlət maraqları müdafiə olunacaq və bir sıra tarixi gerçəkliklər bir daha dünya ictimaiyyətinə, xüsusilə xaricdə fəaliyyət göstərən kürd diaspor təşkilatlarına çatdırılacaq.

-Dünyanı bu soyqırıma nə dərəcədə inandıra bilibsiniz?

-Dünya səviyyəsində hələki görə bildiyimiz işlər çox zəifdir. Təşkilat olaraq 2005-ci ildə MDB və Şərqi Avropa Kürdlərinin Moskvada keçirilən qurultayında və ondan əvvəl 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Rusiyadakı daimi Nümayəndəliyində Azərbaycanda olan bir sıra azsaylı xalqlarla birlikdə kürdlər də dünya ictimaiyyətinə müraciətlər ünvanlayaraq Ermənistanın işğalçılıq siyasətini kəskin şəkildə tənqid ediblər. 1992-ci ildə xüsusilə Ermənistanın Laçın rayonunu işğal edən zaman dünya ictimaiyyətinə yalan informasiyalar verməsini açıq ifşa ediblər. Ancaq bu işlər davamlı olmadığı üçün ortada ciddi bir nəticə yoxdur. Bundan əlavə şəxsi təşəbbüsləri ilə 2005-ci ildə Mədəniyyət mərkəzinin indiki sədri Fəxrəddin Paşayev və onunla bərabər digər Azərbaycan vətəndaşı olan 5 nəfər kürd Ermənistanı işğalçı dövlət olaraq Avropa məhkəməsinə verib və 2010-cu ildə məhkəmə doğru qərarı verərək Ermənistanın işğalçı dövlət olduğunu təsdiqləyib. O məhkəmədə vətəndaşlarımız təkcə Azərbaycanda yaşayan kürdlərinin məsələsini deyil, ümumilikdə, bir milyon qaçqının doğma yurd-yuvalarına qaytarılması məsələsini qoymuşdular. Mən hesab edirəm ki, bu, bütünlükdə Azərbaycan dövlətinin uğurudur və bu işlərin davamlı olması vacibdir. Bu işdə birgə fəaliyyət, birgə mübarizə ortaya qoymalıyıq.

Ermənilərin öz ehtirafına görə 1897-ci ilin iyul ayının 25 dən 27 sinə kmi 3 gün ərzində 40 min, 1914-cü ilə kimi 600 min, 1920-ci ildə isə 17 min kürd ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmişdir. Nofəl Ədalət

-Ermənilər kürdləri də belə qırdığı halda, Türkiyədə ermənilərlə kürdlər arasında sıx münasibət var. Hətta bu il Türkiyədə Xocalı soyqırımı ilə bağlı bir neçə tədbirdə ermənilərlə kürdlər birləşib təxribat yaradıblar. Bu hansı siyasətə xidmət edir?

-Mən deməzdim ki, ermənilərlə kürdlər arasında sıx münasibət var. Məlum hadisə təbii ki, utancverici bir hadisədir. Burada Azərbaycan vətəndaşı olaraq mənim də, sizin də, o cümlədən bir sıra qurumların da günahı var. Biz bu günə qədər dünya ictimaiyyətinə ermənilərin kürdləri soyqırıma məruz qoyma faktını çatdırmamışıq. Hansısa kürd ermənilərin hər hansı bir aksiyasına dəstək verirsə, burada bizim günahımız daha böyükdür. Biz təbliğatımızı elə qurmalıyıq ki, həqiqət hamıya bəlli olsun. Onda heç kim çıxıb erməniyə dəstək verməyəcək.

Ermənilər dünyanın bir sıra yerlərində kürd faktorundan Azərbaycan əleyhinə istifadə edirlər. Bunun da kökü 1992-ci ildə ermənilərin Laçın rayonunu işğal etdikdən sonra oynadıqları bir oyundur ki, bu günə qədər ondan istifadə edirlər. Heç Azərbaycan ictimaiyyəti həmin oyundan doğru məlumatlı deyil. Mən bu məsələni açıqlamaq istəyirəm və xahiş edirəm dediyim faktlarla bağlı kiminsə şübhəsi varsa araşdırsın. Belə ki, 1992 ci ildə ermənilər Laçın rayonunu işğal edəndə buna bir don geyindirməyə çalışdılar və nə qədər üzücü olsa da dünya ictimaiyyətini qismən də olsa çaşdırdılar. Onlar Laçında guya kürdlərin üsyan qaldırdığını və dövlət yaratdıqlarını söylədilər. O zaman Rusiya telekanalları da ermənilərə bu işdə kömək etdi. Ermənistan bu iyrənc işlərindən bu gün də öz xeyirlərinə yararlanırlar. Hətta təəccüb doğuran tərəf budur ki, bəzən Azərbaycanda olan bəzi media nümayəndələri belə, bu saxta erməni təbliğatına inanırlar.

Əgər o erməniyə qoşulan bir –iki kürd bilsə ki, burda öldürülən minlərlə azərbaycanlı ilə yanaşı minlərlə kürd də öldürülüb, o bilsə ki, tarix boyu bu iki xalq arasında bir zərrə də olsun problem yaşanmayıb, o heç erməniyə dəstək verərmi? Biz birlikdə niyə İran Kürdüstanının lideri olmuş və şovinist fars rejimi tərəfindən edam edilən Qazi Məhəmmədin: "Azərbaycana yol kürdlərin cəsədi üzərindən keçir" fikrini, Böyük kürd şairi Əbdürrəhman Həjarın: "Azərbaycan və Kürd xalqı bir qılıncın iki ağzıdır, onları ayırmaq mümkünsüzdür" fikrini təbliğatımızın şüarına çevirməyək. Biz Azərbaycanda azsaylı xalqlara olan münasibəti olduğu kimi niyə təbliğ etməyək birlikdə. Mən inanıram ki, biz bunu etsək sabah o kürd gəncləri erməninin yanında deyil, Azərbaycanın yanında duracaq.

-Ümumiyyətlə, kürd-erməni birliyini nə dərəcədə qəbul edirsiniz?

-Ümumilikdə belə birliyin olduğuna inanmıram, varsa da qəbul etmirəm və kəskin şəkildə pisləyirəm.

Qardaşım, mən daima demişəm: ermənilər kürdlərin tarixi düşmənidir və bu düşmənçiliyin əsasını da ermənilər qoyub. Onların ideologiyasında kürd arzuolunmaz bir millətdir. Mən özüm filoloqam ixtisasca, bu üzdən ədəbiyyatla daha çox məşğul oluram. Bir şey heç vaxt diqqətimdən qaçmayıb, Azərbaycan ədəbiyyatında kifayət qədər müsbət kürd obrazları var. Bunu Bəxtiyar Vahabzadə, Xəlil Rza Ulu Türk və başqaları yaradıb. Amma erməni ədəbiyyatına baxsaq daima kürd aşağılanıb, düşmən obrazında verilib. Elə Məlik Akopyanın "İsqar" romanına baxsanız bunu açıq şəkildə görəcəksiniz. Ermənilər kürdə qarşı nifrətlərini milli ideologiya səviyyəsinə qaldırıblar. Bunu bilib gedib erməniyə dəstək verən kürd varsa, mənim dilim gəlməz ona kürd deməyə.

-Bəs, kürd- azərbaycanlı birliyi özünü nə dərəcədə biruzə verir?

-Laçında, Kəlbəcərdə, Zəngilanda, Qubadlıdan olan yüzlərlə şəhidimiz var ki, onların içində də kürdlər olmamış deyil. Buna misal olaraq deyim ki, təmsil etdiyim qurumun sədr müavini Namiq Nəsibovun atası Kamil Nəsibov kürddür. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olub və Azərbaycanın Milli Qəhrəmanıdır. Doğulduğum kənddən onlarla insan Azərbaycanımızın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olub ki, onların sırasında döyüş şücayətinə görə Azərbaycan Bayrağı ordeni və digər fəxri adlara laiq görülənlər var. Bu faktlar Azərbaycanla kürd xalqının birliyini göstərir. Arzu edirəm birliyimiz və bərabərliyimiz əbədi olsun. İnşallah Azərbaycanın üçrəngli bayrağını Şuşaya, Laçına, Xankəndinə və digər işğal olunmuş rayonlarımıza birlikdə taxacağıq.

Fuad Hüseynzadə
KarabakhİNFO.com

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Əvvəli ötən saylarımızda

ERMƏNİ XƏLİFƏSİNİN BÜTÜN KEŞİŞLƏRİLƏ BARIŞ ÜÇÜN MƏSCİDƏ GƏLMƏSİ

Xəlifə belə ki, gördü ermənilərin arvad-uşağı ağlaşa-ağlaşa töküldülər onun qapısına, tez durub kilsə paltarını geyib böyük xaçı, kilsələrin böyük keşişləri hər biri bir İncili əlinə alıb, kilsə paltarları əyinlərində, keşişlərin əllərində qiymətli bayraq, neçə ruslar qabaqda papaqları ağacın başında, naçalnik onların dalında və ermənilərin nümayəndələri bunların dalınca musiqi çala-çala gəldilər meydana doldular. Xəlifə qabaqca, keşişlər əllərində xaç və İncil və bayraqlar bir parası ağlaya-ağlaya məscid həyətinə daxil oldular ki, bizi əfv edin, bağışlayın.

Həmin gün müsəlmanların əyan-əşrəfləri və böyük alimləri müəyyən bir işlə bağlı məscidə gəlmişdilər. Mən də (Mir Möhsün Nəvvab) bir vacib işlə əlaqədar oraya gəlmişdim. Məscidin həyətinə çatanda qonşuluqdakı qapı açıldı. Əvvəl ordan naçalnik çıxdı və mənə yaxınlaşıb əlimdən tutaraq «izvinite» sözünü deyib daxil oldu. Onun arxasınca gələn erməni xəlifəsi də mənim əlimi sıxaraq «bağışlayın» deyib içəri daxil oldular. Bu zaman cənab Hacı Molla Hüseyn qazi təşrif gətirdi. Onların ardınca müsəlmanlar da məscidə daxil olub xəlifə və keşişlərlə görüşdülər. Bundan sonra xəlifə barışıq nitqinə başladı. Bir qədər sonra məsciddən çıxdılar. Cənab qazi və müsəlmanların əyanları da onlarla erməni meydanına tərəf yollandılar. Yenə qabaqda naçalnik və ruslar musiqi sədası altında erməni məhəlləsinə doğru hərəkət edirdilər.

Aman (sülh) bayraqlarından birini mən (Nəvvab) alıb iki ay məsciddə saxladım. Sonra keşişlər gəlib həmin bayrağı geri istədilər. Cənab Nəcəfqulu ağanın vasitəsilə həmin keşişlərdən bir qəbz almaqla bərabər, həm də bayraqla birlikdə məscidin qarşısında Əfrasiyabın şəklini çəkdirdim. Bunu mən ermənilərin üstümüzə böhtan atmaması üçün əyani dəlil kimi çəkdirdim.

Ermənilərin bu növ siyasətinə və hiyləsinə inanmaq, eləcə də sülh məramına bel bağlamaq olmazdı. Çünki neçə dəfə bu qərar ilə məsciddə, kilsədə və qazinin evində bütün keşişlər, xəlifənin özü və erməni əyanları toplaşaraq çoxlu nitqlər söyləmiş, xütbələr oxumuş və dostluqdan danışmışlar. Amma axırı yenə mənasız olub. Belə ki, onlar, yəni ermənilər öz fitnə-fəsadlarından əl çəkməyərək xalqın rahatlığını kəsib onları qırğına düçar etmişlər.

Üç gün bundan sonra cənab Şeyxülislam Şuşa şəhərinə təşrif gətirdi. Şəhər əhalisi onu böyük ehtiramla qarşıladı. Şeyxülislamı üç yüz atlı, hörmətli şəxslər, alimlər, erməni keşişləri və xəlifəsi, eləcə də erməni böyükləri faytonlarda, otuz nəfər atlı kazaklar sursatları ilə birlikdə müşayiət edirdilər. Onlar şəhərə daxil olaraq cənab qazinin evində qərar tutdular.

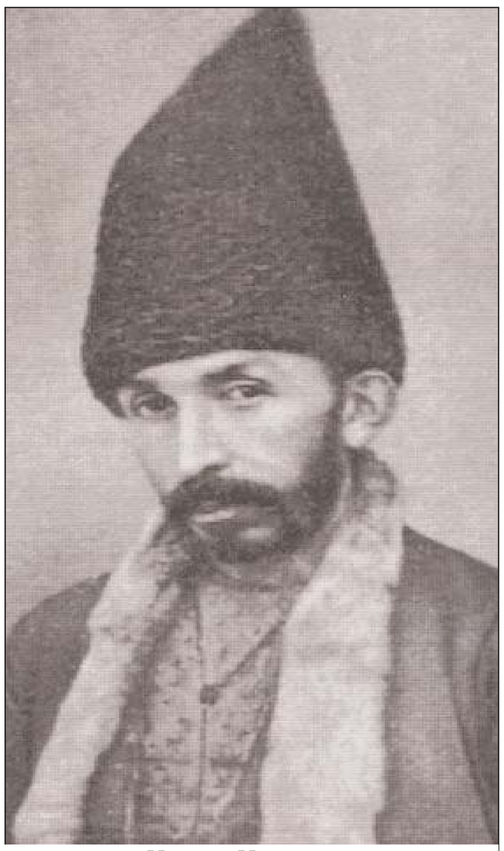

Mir Möhsün Nəvvab

Elə ki, sabah oldu, yenə alimlər, seyidlər, əyan-əşrəflər, ermənilərin xəlifəsi, keşişləri və əyanları cənab Şeyxülislamın hüzuruna gələrək xoş gəldin etdilər. Bundan sonra Şeyxülislam buyurdu ki, ey erməni və müsəlman camaatı! Bir para başqa vilayətlərdə fitnə-fəsad işləri vəba xəstəliyi kimi yayılarkən məclislərdə və yığıncaqlarda mərifət əhli Şuşa qalasının erməni və müsəlman əhlinin mehriban dolanmağını misal gətirərək iğtişaş salanları məzəmmət edirdilər. Onlar Avropanın Paris şəhərində olan xoş davranışı Qafqaz şəhərləri içərisində Şuşa əhalisinin mehriban münasibətləri ilə müqayisə edirdilər.

Mənə məlumdur ki, siz iki tayfa, yəni erməni və müsəlmanlar keçmiş zamanlarda qardaş kimi dolanmısınız. Hətta Məlik Şahnəzərin qızı Hurizad xanımı mərhum İbrahim xan özünə halal övrət edib, qohum olublar. İndi sizdən sual edirəm: bu fitnə-fəsada nə bais olur?

Aranızda din-məzhəb davası, namus məsələsi yoxdur. Bəs nə üçün bir neçə şeytan cildinə girmiş insanların fitnə-fəsadına uyaraq bu qədər qanların tökülməsinə, malların tələf olub, mülklərin dağılmasına və yanmasına bais olursunuz? Qiyamət günü Allah-təalanın qarşısında bu bəd əməlləriniz üçün cavab verəcəyinizi unudursunuz? O, tezliklə zalım ilə məzlum arasında ədalətlə divan edəndir. Tövbə edib Allah yoluna qayıdın. Bir də belə fitnə-fəsadlar törətməyin. Fitnə-fəsad törətməyə çalışan bir para adamların sözünə qulaq asmayın. Onlar öz cahillikləri ilə sizin rahatlığınızı əlinizdən alıb, öz fitnələri ilə sizi qırğına verirlər. Bununla bir məqsədə və ali mərtəbəyə nail olmaq qeyri-mümkündür.

Xülasə, o biri gün səhər tezdən cənabi-Şeyxülislam məscidə təşrif gətirdi. Yenə də erməni və müsəlmanlar məscidin ətrafına toplaşdılar. Şeyx həzrətləri burda da çıxış edərək onların bütün fitnə-fəsadlara son qoymalarını və mehriban dolanmalarını nəsihət etdi. Hərbi qubernator da camaata elan etdi ki, sizin aranızda gedən vuruşlara son qoymaq və hər iki tayfa arasında (erməni və müsəlman) sülhü bərqərar etmək üçün dövlət məni buraya qubernator təyin etmişdir. Hər hansı bir fitnə-fəsadda mən məzlumun tərəfində olub zalımı tənbeh edəcəyəm. Buna mənim səlahiyyətim var.

Burdakı çıxışlardan sonra onların hamısı erməni kilsəsinin yanına gəldilər. Burda da erməni xəlifəsi və qubernator çıxış edib, hamını fitnə-fəsadlardan əl çəkib əmin-amanlığı təmin etməyə çağırdılar.

Din xadimləri və qubernator bu iki tayfa arasında sülh yaratmağa çalışdıqları vaxt xəbər gəldi ki Vəng tərəfdə ermənilər toplaşıb müsəlman köçərilərinin yolunu kəsiblər. Belə ki, min nəfərəcən əlsiz-ayaqsız övrət-uşaq, qoca kişilər və onların heyvanları yığılıb o tərəfdə meşədə qalıblar.

Bu xəbər şəhərə çatan kimi, dərhal Ağdama və Bağlar əhlinə müxtəlif kağızlar yazıb göndərdilər. Dərhal altı yüzə qədər silahlı atlılar cəm oldular və üz qoydular Vəng tərəfə. Ermənilərin səngərlərinə bir güllə atımlıq məsafədə düşüb dəstələr təşkil etdilər. Ermənilər xəbərdar olan kimi qorxuya düşdülər

və bir neçə ermənini onların hüzuruna göndərdilər ki, müsəlmanların gəlişlərinin səbəbini öyrənsinlər. Atlılar həmin ermənilərə bildirdilər ki, gəlmişik köçərilərin yollarını kəsənlərə layiqli cəza verək ki, bundan sonra bir də belə iş görməsinlər.

Ermənilər dedilər ki, biz onların yolunu kəsməmişik. Ola bilsin ki, köç tayfası bizim ermənilərlə dava ediblər və bunun nəticəsində bir-iki adam ölübdür. Xülasə, atlılar köçərilərin yolunu açdılar, onlar sərbəst gəlib oradan keçərək öz oymaqlarına tərəf yollandılar.

Həmin günün sabahı xəbər gətirdilər ki, erməni tayfası Əsgəran səngərlərinə girərək yolla gəlib-gedəni qəflətən güllə ilə vurub öldürür, yaxud yaralayırdılar. Həmin saat, yəni xəbər gələn kimi qubernatorun əmri ilə bir dəstə kazak Abbas bəy Talıb bəy oğlunu götürüb Əsgərana tərəf yollandılar. Kazaklar Abbas bəy Talıb bəy oğlu ilə bərabər, erməniləri həmin səngərlərdən çıxarıb dağıtdılar. Ermənilər isə Əsgəran səngərlərindən çıxarıldıqdan sonra onlar Xanabad kəndinə hücum edirlər. Onlar kənddə Həsənağa Süleyman xan oğlunun mülkünü, böyük və gözəl imarətlərini darmadağın edərək, mal-dövlətini talan etmişlər.

Bundan sonra ermənilər Badara kəndinə hücum çəkirlər. Onlar həkim Mirzə Allahqulu oğlunun evini hər tərəfdən mühasirəyə alaraq od vururlar. Bu zaman Mirzə Allahqulu oğlu öz övladları Cahangir bəy və Kərim bəylə bu əhvalatdan xəbərsiz içəridə işlə məşğul idilər. Ermənilərin bir qismi isə içəri doluşaraq Mirzə Allahqulu oğlunu və övladlarını, eləcə də nökərlərini övrət-uşaqları ilə birlikdə qətlə yetirib mal-dövlətlərini talan etdilər.

ŞUŞA ŞƏHƏRİNİN ƏTRAFINDAKI KƏNDLƏRDƏ BAŞ VERƏN ƏHVALATLAR

Ermənilərin yuxarıda deyilən vəhşiliklərindən xəbər tutan kürdlər dərhal silahlanaraq bir neçə yüz atlı ilə üz qoydular Minkənd, Xınzirək və başqa kəndlərin üstünə. Onlar bu kəndləri darmadağın etdilər. Ermənilərdən bir qismi öldü, bir qismi qaçıb canını qurtardı, başqa bir qismi isə tüfənglərini atıb təslim oldular.

O günün sabahısı mənim (Mir Möhsün Nəvvabın) yanıma bir cavan kürd oğlanı gəlib xəbər verdi ki, biz müsəlmanlar cəm olub birdən yüz evdən ibarət olan Hərrad kəndinin üstünə hücum çəkdik. Bizim hücumun qarşısında tab gətirməyən ermənilər əlacsız qalıb tüfəng və patrondaşlarını atdılar və acizanə şəkildə təslim oldular. Oğlan dedi ki, indi Qaladərəsinin üstünə hücum çəkmək məqsədi ilə hazırlıq görürük. Həmin oğlan bacardığı qədər boş gilizlər alıb apardı və dedi ki, orada yaxşı patron qayıran var. Verəcəyəm bu gilizləri doldursun, çünki lazım olacaq.

Həmin günlər cənab Şeyxülislam buyurdu ki, erməni tayfasından bir neçə mötəbər adam onun hüzuruna gəlsinlər. Həmin gün müsəlmanlar da oraya toplaşmışdı. Onlar gəldikdən sonra Şeyxülislam buyurdu ki, inşallah, sabah mən getməliyəm. Yenə də hər iki tayfaya nəsihət edirəm ki, burada əmin-amamlığı pozmayaraq, əvvəlki kimi yenə də biri-birinizə ehtiram ilə yanaşaraq qardaş kimi dolanasınız.

Ardı var

Tahir Süleyman

1918- ci ildə birləşmiş bolşevik-daşnak silahlı qüvvələrinin Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi Soyqırımı

Birinci yazı. Bakıda 1918-ci il mart hadisələri.

1917 ci il Fevral inqilabı nəticəsində müstəmləkə zəncirindən azad olmuş Azərbaycan xalqının millli azadlıq arzularını oktyabr çevrilişi puça çıxartdı. Çevriliş yolu ilə hakimiyyəti qəsb etmiş,demokratiya,millətlərin öz müqəddəratını təyin etmək hüququ və s.şüarlarla maskalanmış V.İ.Leninin yeni,daha mənhus və daha qəddar imperiya yaratmağı, çarizm əsarətindən yenicə canını xilas etmiş,müstəqil dövlət yaratmağa cəhd edən xalqların,o cümlədən azərbaycanlıların milli istiqlal hərəkatını hələ beşikdə ikən boğmağı qarşısına məqsəd qoydu. Buna nail olmaq üçün hər vasitədən istifadə edildi, yerlərə, xüsusən ucqarlara bolşevik emissarları ezam edildi.

Bolşeviklərin ilk növbədə ələ keçirmək istədikləri region Azərbaycan,xüsusən Bakı idi.V.İ.Lenin hər vəclə Bakı neftini əldən vermək istəmirdi. Bu məqsədlə o,Azərbaycan xalqının qanına susamış daşnak S.Şaumyanı Qafqaza Fövqəladə komissar təyin etdi. Azərbaycanda heç bir sosial bazaya malik olmayan,demokratik seçki yolu ilə əli hakimiyyətə çatmayan bolşeviklər əllərini milli azadlıq mübarizəsinə qalxmış Azərbaycan xalqının qanına batırıb hakimiyyətə gəlmək istəyirdilər. Ona görə də S.Şaumyan tərəfindən Bakıda yaradılmış Bakı Sovetinə Sovet Rusiyasından hər cür yardım göstərilirdi. Yerli əhali arasında heç bir nüfuza malik olmayan Bakı Soveti isə əsasən qeyri-azərbaycanlılardan ibarət olub. Azərbaycan xalqına zidd siyasət aparırdı. Sovetin İcraiyyə Komitəsinin 90%-i "bolşevikləşmiş" ermənilərdən ibarət idi.

Bu dövrdə bolşeviklərin hakimiyyəti ələ keçirmək yolunda əsas rəqibi milli ideyanın daşıyıcısı olan "Müsavat" partiyası idi.1917-ci il Fevral inqilabından sonra aktiv fəaliyyətə keçən Musavat genişlənən mili-azadlıq hərəkatına rəhbərlik edirdi.Partiya təkcə azərbaycanlı ziyalılar arasında deyil.azərbaycanlı fəhlələr arasında da böyük nüfuza malik idi.1917-ci il oktyabrın 22-də Bakı Sovetinə keçirilən seçkilərdə Musavat 9617, eserlər 6305,bolşeviklər 3823, menşeviklər 687,daşnaklar isə 528 səs topladılar. Bakının neft-mədən rayonlarında (Zabrat rayonu istisna olmaqla) keçirilmiş səsvermədə Musavat partiyası qalib gəldi. ("Kaspiy" 25 oktyabr 1917). Zaqafqaziyada,o cümlədən Azərbaycanda Ümumrusiya Müəssislər Məclisinə keçirilən 1917-ci il 26 noyabr seçkilərində də Musavat partiyası xeyli səs topladı. Zaqafqaziya dairəsi üzrə seçkilərdə iştirak edən 15 partiya arasında menşeviklər, musavatçılar və daşnaklar ümumilikdə səslərin 73%-ni qazandılar (L.M.Spirin.İtoqi vıborov vo Vserossiyskoye Uçreditelnoye Sobraniye po Azerbaydjanu // İzv.AN Azerb.Seriya istorii,filosofii i prava,1988 N2,s.96).Musavat partiyasının böyük sosial bazaya malik olduğunu S.Şaumyan özüdə etiraf edirdi:"İnqilabın gedişində formalaşan,yaranan "Musavat" öncə ən zəif partiya idi.Heç bir təşkilata,siyasi ənənəyə malik olmayan bir partiya ikinci ilin əvvəlləində(1918-ci ilin əvvəllərində-N.H.) Zaqafqaziyada ən güclü siyasi partiyaya çevrilmişdi". (S.Şaumyan.İzbranniye proizvedeniya.M.1978.t.2.s.291)

Deməli, Bakı Sovetinə öz təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Musavat partiyasını aradan götürmək lazım idi.Bu fakt 80-ci illərin sonlarına qədər Sovet tarixşünaslığında öz əksini tapan "mart silahlı qiyamı Musavat partiyasının geniş xalq kütlələri arasında Bakı Sovetinin durmadan artan nüfuzundan qorxması, Bakı Sovetini məhz buna görə də devirmək istədiyindən doğmuşdu" konsepsiyasının əsassız və yalan olduğunu göstərir.

Bolşeviklərin bütün cəhdlərinə baxmayaraq onlar Bakının idarə olunmasını bütövlükdə ələ keçirə bilmədilər. Buna görə də onlar hakimiyyət məsələsini qəti olaraq həll etmək üçün Bakıda hərbi cəhətdən möhkəmlənməyə başladılar. Bu məqsədlə 1917-ci ilin dekabrında Qafqaz Ordusunun 2-ci diyar qurultayında milliyətcə erməni olan Q.Korqanovun başçılığı ilə yaradılmış Hərbi İnqilab Komitəsi Tiflisdən Bakıya gətirildi.Həmçinin Qafqaz və Yaxın Şərq cəbhələrindən qayıtmış və Zaqafqaziya dəmir yollarının işləməməsi üzündən Bakıda ilişib qalmış keçmiş çar ordusunun əsgərlərini (onların təqribən 8 min nəfəri ermənilərdən ibarət idi-N.H.) Bakıda saxladılar. Nə pulu,nə yaşamağa yeri, nədə işi olmayan bu adamlar böyük həvəslə Bakı Sovetinin yaratdığı hərbi dəstələrə yazırdılar. Həm də onları bu dəstələrə böyük həvəslə götürürdülər. Eyni zamanda "Daşnaksütyun" partiyası və Erməni Milli Şurası ilə də ittifaq yaradıldı. Daşnakların yaxşı silahlandırılmış 4 min nəfərlik hərbi qüvvəsi də Bakıda cəmləşmişdi. Nəticədə martın əvvəllərinə yaxın düşmən Bakıda 20 minlik silahlı qüvvə toplamışdı. B.Avakyanın komandanlıq etdiyi bu orduda komanda vəzifələrini başlıca olaraq daşnaklar və daşnak əhvalruhiyyəli zabitlər tutmuşdular. Hətta daşnak Z.Avetisyan Sovet qoşunlarını özündə birləşdirən 1-ci Qafqaz korpusunun qərargah rəisi,daşnak Qazarov isə həmin korpusun komandiri təyin edilmişdi.Qızıl Ordunun 4 batalyonunu birləşdirən 3-cü briqadaya daşnak Hamazasp komandirlik edirdi. Suren Şaumyan yazırdı ki,"Bakı Sovetinin ordusunun yalnız adı sovetlərin siyahısında idi.Əslində həmin ordu Erməni Milli Şurasına tabe idi" (Suren Şaumyan. Bakinskaya Kommuna. Baku 1927, s.29). Əsasən ruslardan ibarət olan Xəzər donanması içərisində xüsusi təbliğat işi aparılmışdı. Həmçinin, Şamaxı və Muğanda ehtiyat rus-molokan silahlı dəstələri də yaradılmışdı.Bu hadisələrin fəal iştirakçısı olan "bolşevik"

N.Əsriyants sonralar öz xatirələrində yazırdı: "1918-ci il fevralında T.Əmirov bizi yığıb bildirdi ki,S.Şaumyan və A.Caparidzenin tapşırıqlarını yerinə yetirməliyik.S.Şaumyan əvvəlcədən bizə xəbər vermişdi ki, gecə saat 1-də siqnal olacaq,bu xəbərdarlıq siqnalından sonra biz hücum edib "Musavat"ın qərərgahını tutmalı idik və belə də oldu". (ARDSPİHA,f.276,siy.2,iş 20,v.76)

1917-ci ildə Erməni Milli Şurası erməni əhaliyə müraciət edərək onları milli ordunun sıralarına yazılmağa, maddi imkanı yaxşı olan ermənləri isə pul verməyə tövsiyə etmişdi.

Sovetdə olan daşnaklar-Saakyan, Arakelyan və başqaları Bakı Sovetinə və onun yaratdığı orduya müsəlmanların qəbul edilməsinə hər vasitə ilə əngəl törədirdilər. (Mart hadiseyi-ələmiyyəsinin müxtəsər tarixçəsi. "Azərbaycan" qəzeti. 31 mart 1919.) Məqsəd azərbaycanlıları müqavimətsiz qırmaq üçün şərait yaratmaq idi. Azərbaycan "dənizdən-dənizə" olan "Böyük Ermənistan" yaratmaq işində daşnakların qarşısında böyük manеə idi.Çünki onlar Azərbaycan ərazisini də xülyavi "Böyük Ermənistan"ın tərkibinə daxil etmişdilər. Bu məqsədə isə ancaq Azərbaycan xalqının mövcudiyyətinə son qoyulduqdan sonra çata bilərdilər.

Avropa ölkələrində "erməni məsələsi"ni siyasət aləminə daxil olunmasını təmin edə bilmiş erməni daşnakları Cənubi Qafqaza, xüsusilə Bakıya yığılaraq "Böyük Ermənistan" yaratmaq üçün yeni taktikaya keçmişdilər.Bu taktika Rusiya imperiyası dağıldıqdan sonra Qafqazda yaranmış mürəkkəb vəziyyətdən istifadə edib bolşeviklərlə ittifaqa girərək onların köməyindən istifadə etmək idi.V.İ.Leninin 1917-ci il dekabrın 18-də imzaladığı 4 bəndlik dekret bu taktikanın həyata keçirilməsinə şərait yaradırdı.Bu dekretə əsasən S.Şaumyana səlahiyyət verilirdi ki,Türkiyə və Azərbaycan torpaqları hesabına erməni dövləti yaratsın.Bu "dövlət"in yaradılmasında bolşeviklərdə maraqlı idilər.Çünki "Rus çarlarının yolu ilə gedən Lenin "Böyük Ermənistan" vasitəsiylə Aralıq dənizinə və Hind okeanına çıxmaq, Avropa kapitalistlərinin öz müstəmləkələrinə gedən yollarını kəsmək surətiylə dünya inqilabı yaradacaqdı."Böyük Ermənistan" bu məqsədlə ona çox lazım idi. Ancaq bunun üçün Qafqaz hərəkət bazası halına gəlməli idi. Qafqaz sovetləşdirilməli idi. Buna görə də hər şeydən əvvəl Qafqazda, xüsusilə Azərbaycanda milli və istiqlal hərəkatlarını aradan qaldırmaq lazım gəlirdi"(M.B.Məmmədzadə. Milli Azərbaycan hərəkatı. Bakı 1992.s.91-92). Bu məqsədlə ermənilər təpədən-dırnağadək silahlanaraq Azərbaycan xalqını qan dənizində qərq etmək üçün an gözləyirdilər. Mart qırğınları ərəfəsində Rus Milli Şurasının Cənubi Qafqazın xristian əhalisinə müraciəti elan edildi.Müraciətdə mart ayının 11-dən 18-ə qədər 18-25 yaşında olan bütün rus gənclərinin hərbi səfərbərliyə alındığı bildirilirdi (ARDSPİHA f.276,siy.7,iş 212,v.1). Onu da qeyd edək ki, Antanta ölkələri də Qafqazın xristian əhalisinin silahlanmasında maraqlı idilər.İngilislər Mesopotamiyadan Qafqaza gələnə qədər Türk ordusunun qarşısının alınmasında yerli xristianlara böyük ümid bəslənilirdi. Çünki,rus çarizminin süqutundan sonra ermənilər siyasi manevr edərək ingilispərəst təbliğat apardıqları halda müsəlmanlar fevral ayının axırlarında Transqafqaz Seymində ingilis ordusunun Qafqaza müdaxiləsinin əleyhinə olduğunu bildirmişdilər. (ARDSPİHA,f.276,siy.7,iş 175,v.1).

Bəhs edilən dövrdə Antanta qüvvələri uzaqda olduğundan ermənilər öz məqsədlərinə yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi bolşeviklərin əli ilə nail olmaq istəyirdilər. Onların dəyişkən mövqeyini tənqid edən N.Nərimanov yazırdı ki, "böyük Ermənistan" xülyalarını həyata keçirmək üçün daşnaklar hər cür maska geyməyə,hər sifətə girməyə hazırdılar. N.Qolitsın dövründə onlar özlərini inqilabi partiya hesab edirdilər, sonra V.Vorontsov-Daşkovun ayaqlarını öpüb qatı əksinqilab cəbhəsinə keçdilər, indi Qafqazda Sovet hakimiyyəti qurulsa, daşnaklar o dəqiqə maskalarını dəyişib, bu dəfə kommunist maskasını geyəcəklər" (ARDSPİHA f.609,siy. 1,iş 428,v.16)

Yuxarıda göstərilən faktlardan belə bir nəticəyə gəlmək olar ki,təxminən iki əsr ərzində Qafqaz xalqlarının müstəqilliyi yolunda başlıca əncəllərdən və bu regionda rus müstəmləkəçiliyinin əsas dayaqlarından, alətlərindən biri olan ermənilər Rusiya imperiyası dağıldıqdan sonra regionda möhkəmlənməyə çalışan Qərb dövlətlərinin və Sovet Rusiyasının alətinə çevrildilər. Qafqazı,xüsusən Azərbaycanı ələ keçirməyə çalışan bu dövlətlər öz məqsədlərinə çatmaq üçün ermənilərdən istifadə edirdilər. Öz növbəsində ermənilərdə bu istifadədən yararlanaraq "Böyük Ermənistan" ideyasını reallaşdırmaq istəyirdilər.

Belə bir təhlükəli zamanda Azərbaycanda yaranmış mürəkkəb siyasi şərait xalqı müdafiə edə biləcək milli silahlı qüvvələrin olmaması daşnakların daha geniş əl-qol açmasına səbəb oldu. Doğrudu Zaqafqaziyanın idarəçiliyini ələ alan Zaqafqaziya Komissarlığı azərbaycanlılara, gürcülərə və ermənilərə öz milli ordularını təşkil etməyə icazə vermişdi. Seymin qərarına görə Gəncədəki 216-cı və Bakıdakı 219-cu rus alayları silah və sursatlarını müsəlman milli alaylarına verməli idi. Lakin tərkisilah işlərinə rəhbərlik edən ermənilər Gəncədə və Bakıda müsəlmanlara heç nə vermədilər,hər şeyi yığışdırıb özləri ilə apardılar. Erməni və gürcülərdən ibarət milli hissələr 1-ci Dünya müharibəsində iştirak etdiyinə görə onlardan milli ordu təşkil etmək çətinlik yaratmadı.Azərbaycan milli ordusunun yaradılması böyük çətinliklə başa gəlirdi.Əvvələ azərbaycanlılardan ibarət milli hissə yox idi. Çünki,1-ci Dünya müharibəsində türk-müsəlman xalqları,o cümlədən azərbaycanlılar səfərbərliyə alınmamışdı. İkincisi ermənilər azərbaycanlılardan ibarət milli hissələrin təşkil olunmasına mane olurdular.Bu dövrdə müsəlmanlardan ibarət yeganə silahlı dəstə Lənkəranda yerləşən "Dikaya diviziya"nın süvari polku idi ki, onlarda az olmaqla yanaşı həm də pis silahlanmışdılar. 1918-ci ilin yanvarından başlayaraq Salyana və Lənkərana "Dikaya diviziya"nın Bakı Sovetinə tabe olmayan hissələrinin tərkisilah edilməsi üçün daşnaklardan ibarət xüsusi dəstələr göndərildi. Daşnaklar yolda qabaqlarına çıxan müsəlman kəndlərini dağıdıb talayırdılar. Astara bolşevik əsgərləri tərəfindən topa tutularaq darmadağın edildi,əhalinin əksəriyyəti yaşayış yerlərini tərk etməyə məcbur oldu.

Xəzər dənizi sahilində Qızılağacla Lənkəran arasındakı müsəlman kəndləri "Aleksandr Candar" paraxodu tərəfindən top atəşinə tutularaq dağıdıldı.Bunların hamısı Erməni Milli Şurasının göstərişi ilə edilirdi(Mart hadiseyi-ələmiyyəsinin müxtəsər tarixçəsi-"Azərbaycan" qəzeti.31 mart 1919). bolşevik-daşnak əsgərləri bir növ qarşıdakı Bakı dəhşətləri üçün "məşq" etdilər. Bakı Sovetinin 1918-ci il martın 15-də keçirilən iclasında çıxış edərək "Bakı Soveti Zaqafqaziyada vətəndaş müharibəsinin başlıca mərkəzinə və istehkamına çevrilməlidir" (S.Şaumyan Stati i reçi. B.1929,-s.114)- deyən S.Şaumyan azərbaycanlıların soyqırımına başlamağa "xeyr-dua" verdi.

Sovet tarixçisi S.E.Sef qeyd edirdi ki,bolşeviklərə silahlı mübarizə aparmaq üçün yalnız bəhanə lazım idi. (S.E.Sef.Borba za Oktyabr v Zaqafqaziye. Tbilisi 1932,s.138) Tezliklə qırğına başlamaq üçün bəhanə də tapıldı.

H.Z.Tağıyevin faciəli şəkildə həlak olmuş oğlu Məhəmmədin dəfn mərasimində iştirak edən "Dikaya diviziya"nın bir qrup əsgər və zabiti dəfndən sonra "Evelina" gəmisi ilə Lənkərana qayıtmalı idilər.

(ardı var)

Natiq Həsənov

KƏLBƏCƏRİN İŞĞALINDAN 21 İL ÖTÜR

İşğal nəticəsində 53 340 nəfər qovulub, 511 dinc sakin öldürülüb, 321 adam əsir götürülüb və itkin düşüb

Azərbaycan Kəlbəcər rayonunun işğalından 19 il ötür. Kəlbəcər 1993-cü il aprel ayının 2-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib. Dağlıq Qarabağ ərazisindən kənarda yerləşən, 1936 kv.km ərazisi, 58 min nəfər əhalisi olan Kəlbəcər rayonunun Ermənistan tərəfindən işğalı nəticəsində dinc əhaliyə vəhşicəsinə divan tutulub, yerli əhali min illər boyu yaşadığı ata-baba torpağından qovularaq didərgin salınıb.

Kəlbəcərin işğalından sonra 3205 saylı iclasda BMT Təhlükəsizlik Şurası 822 saylı Qətnamə qəbul edib. Qətnamədə bütün işğalçı qüvvələrin Kəlbəcər və Azərbaycanın digər işğal olunmuş rayonlarından dərhal çıxarılması tələb olunur. Lakin indiyədək həmin qətnamədən irəli gələn hər hansı öhdəlik yerinə yetirilməyib.

Kəlbəcər rayonunun əhalisi Azərbaycan Respublikasının 56 rayon və şəhərinin 707 yaşayış məntəqəsində qaçqınlıq şəraitində yaşayır. Kəlbəcər rayonu ərazisində qalmış 13.000-dək fərdi mənzil, 37.852 ha meşə sahəsi indi də talan olmaqdadır. BMT-nin və ATƏT-in prinsiplərinə zidd olaraq 1999-cu ildən Kəlbəcər rayonu ərazisində ermənilərin məskunlaşdırılmasına başlanılıb.

Ermənistan Respublikasının münaqişədə, o cümlədən Kəlbəcər rayonunun işğalında iştirakı qeyri-hökumət təşkilatı olan “Human Rights Watch/Helsinki” “Azərbaycan. Dağlıq Qarabağda münaqişənin 7 ili” (Nyu-York, 994-cü il, səh. 67-73) məcmuəsində də təsdiq olunub. Bundan əlavə, 1998-ci ildə Ermənistanda keçirilən seçkilər zamanı səyyar səsvermə qutuları Kəlbəcər rayonunda yerləşdirilən erməni əsgərlərinin səsini toplamaq üçün Ermənistan Respublikasının dövlət sərhədindən keçirilib ki, bu da ATƏT-in Demokratik təsisatlar və İnsan Haqları Bürosunun Ermənistanda 1998-ci il martın 16-sı və 30-da keçirilən prezident seçkilərinə dair 1998-ci il 10 aprel tarixli yekun hesabatında öz əksini tapıb.

Dağıdılmış mədəni abidələr

Kəlbəcər rayonunun Vəng kəndi ərazisində Alban məbədi, Çərəkdar kəndində Alban kilsəsi (Həsən Camal kilsəsi), Qanlıkənd ərazisində Lök qalası, Qaraçanlı kəndinə Uluxan qalası, Tərtər çayının Bulanıq çayı ilə qovşağında yerləşən Alban kilsəsi, Qalaboynu kəndində Qalaboynu qalası, Comərd kəndində Comərd qalası, Camışlı kəndində Keşikçi qalası, Kəlbəcər şəhərində məscid, Başlıbel kədində məscid, Otaqlı kəndində məscid, Soyuqbulaq kəndində Tərtər çayı üzərindəki Tağlıdaş körpüsü, Kəlbəcər Tarix-diyarşünaslıq muzeyi, Aşıq Şəmşir adına mədəniyyət evi, Söyüdlü yaylağında Seyid Əsədullanın ziyarətgahı işğal zonasında qalaraq, Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən dağıdılıb.

İşğal zonasında ekoloji vəziyyət

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin məlumatına görə, Kəlbəcər rayonu ərazisində sənaye əhəmiyyətli ehtiyatları 112,5 ton olan və istismar olunan Söyüdlü (Zod) və ehtiyatları 13 tondan çox olan Ağduzdağ və Tutxun qızıl yataqları; sənaye əhəmiyyətli ümumi ehtiyatları 850 ton olan 3 Ağyataq, Levçay, Çorbulaq və ehtiyatları 200 tondan çox olan Qamışlı və Ağqaya civə yataqları; ehtiyatları 10941 min m3 olan və mişar daşı istehsalına yararlı Kilsəli tuf yatağı; ehtiyatları 1312 min m3 olan və kərpic istehsalına yararlı Keşdək gil yatağı; ehtiyatları 4473 min m3 olan və yüngül beton doldurucusu kimi istifadə olunan Keçəldağ perlit yatağı; ümumi ehtiyatları 2,2 mln. m3 olan 2 üzlük daşı yatağı, ehtiyatları 2540 min m3 olan Çəpli qumçınqıl qarışığı yatağı; gözəl dekorativliyə malik 4 mərmər oniksi (ehtiyatları 1756 ton), nefroid (ehtiyatları 801 ton) yatağı; ehtiyatları 2337 ton olan 1 obsidian (dəvə gözü) yatağı, ehtiyatları 1067 min m3 olan 1 listvenit yatağı qalıb.

Kəlbəcərə dünya şöhrəti qazandırmış Yuxarı İstisu, Aşağı İstisu, Keşdək, Qarasu, Tutxun, Mozçay, Qoturlusu kimi çox böyük müalicə-balneoloji təsirə malik mineral su yataqları da (ümumi istismar ehtiyatları 3093 m3/gün) işğal ərazisində yerləşir. Murovdağ, Şahdağ, Vardenis, Mıxtökən, Qarabağ silsiləsinin və Qarabağ yaylasının bir hissəsinin əhatəsində yerləşən Kəlbəcər şəhərinin ən yüksək zirvələri Gamış dağı (3724 m) və Dəlidağdır (3616 m). Ərazidə Yura, Təbaşir, Paleogen, Neogen və Antropogenin çökmə, vulkanogen-çökmə və vulkanik suxurları yayılıb. Ən böyük çayı Tərtər (yuxarı axını) və onun qolları Lev çayı, Tutquncay və başqalarıdır.

Hazırda işğal altında olan Sərsəng su anbarı da 1976-cı ildə Tərtər çayı üzərində inşa edilmişdir. Onun ümumi su tutumu 560 milyon m3, bəndinin hündürlüyü 125 metrdir. Tərtər çayının yığıldığı bu nəhəng su anbarının sağ və sol sahilindən çıxan magistral kanallar vasitəsilə Tərtər, Bərdə, Yevlax, Ağcabədi, Ağdam və Goranboy rayonlarının ümumilikdə 79000 hektar əkin sahəsi suvarılırdı. Sərsəng su anbarı işğal altında olandan bəri ermənilər illik su sərfinin 85-90 faizini qəsdən, su lazım olmayan vaxtlarda, xüsusilə qış aylarında buraxırlar. Lazım olan vaxtlarda isə illik su normasının 10-15 faizini buraxırlar ki, bu da suyun səviyyəsinin aşağı düşməsinə və suvarmanın qeyri-mümkünlüyünə səbəb olur. Əkin sahələrinə xeyli ziyan dəyir, yaşıllıqlar susuzluqdan quruyaraq məhv olur, ciddi ekoloji gərginlik yaranır. Qəza vəziyyətində olan su anbarından aşağıda yaşayan 400 min nəfər əhali isə daim təhlükə altındadır.

Kəlbəcər rayonunun Ala göllər, Zalxa gölü və s. kimi saf sulu gölləri var. Əsasən çimli dağçəmən və qonur dağ-meşə torpaqlarına malikdir.

1988-ci ildə aparılmış son meşə quruluşu işlərinə əsasən Kəlbəcər meşə təsərrüfatının ərazisi 32774 hektar təşkil edirdi. Bundan əlavə rayonda 8676 hektara yaxın kolxoz və sovxoz meşələri, qiymətli balıq növləri olan çayların ətrafında yerləşmiş 13471 hektar qoruq meşələri, 15531 hektar ətraf mühitin mühafizəsi əhəmiyyətli meşələr, 274 hektar yaşıllıqlar, 80 hektar meşə-park zonası var idi.

Meşələrdə bitən ağac və kolların bir neçəsi Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı kitab”ına daxil edilmişdir. Kəlbəcər rayonunda dəniz səviyyəsindən 1500-2100 metr hündürlükdə bitən Ayıfındığı və ya ağacvarı fındıq bunlardan biridir. Bəzi Ayıfındığı ağacının hündürlüyü 25 metrə, diametri 48-120 santimetrə çatırdı. Bu ağacın oduncağı qiymətli mebel materialı kimi ermənilər tərəfindən qırılaraq Ermənistana aparılır.

Kəlbəcər rayonu ərazisində 4 mindən artıq müxtəlif növ bitkilərdən 200-ə qədəri dərman bitkiləridir.

Rayonun mərkəzi və şimal hissəsində enliyarpaqlı meşələr (palıd, fıstıq, vələs), meşə-çöl bitkiləri, yüksək və qismən orta dağlıqda alp və subalp çəmənlikləri geniş yer tutur. Dağ keçisi, qonur ayı, çöl donuzu, daşlıq dələsi, ular, qartal və s. bu yerlər üçün xarakterik fauna növləridir.

İşğaldan əvvəl

Hələ 1990-cı ildə, iyul ayının 11-də erməni separatçıları tərəfindən «Tərtər Kəlbəcər» sərnişin avtobusu partladılıb, dinc əhali olan maşın karvanına qarşı terror aksiyası həyata keçirilib və nəticədə 14 nəfər qətlə yetirilib, 35 nəfər yaralanıb.

1993-cü il aprel ayının 1-də Ermənistan silahlı birləşmələrinin Azərbaycanın Kəlbəcər rayonuna genişmiqyaslı hücumu zamanı Ermənistanın Vardenis rayonundakı qərargah radiostansiyasından (“QSM-7”) Kəlbəcər döyüş bölgəsindəki baş radiostansiyaya (“Uraqan”) bölgədəki bütün səyyar radiostansiyalara çatdırmaq üçün təcili əmr verilmişdi.

Əmrdə əsir və girov götürülmüş Azərbaycan vətəndaşlarını, o cümlədən qocaları, qadınları və uşaqları təcili məhv edib basdırmaq tələb olunurdu. Ermənilər azərbaycanlılar barəsində törətdikləri vəhşiliklərin izlərini həmin vaxt döyüş bölgəsinə gələn beynəlxalq nümayəndə heyətindən, o cümlədən jurnalistlərdən gizlətməyə nail olmuşdular. Erməni hərbi birləşmələri komandirlərinin efirdəki bu radiodanışığının mətni Azərbaycan Respubilkasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin radioəkskəşfiyyat xidməti tərəfindən lentə alınıb.

1993-cü ilin qiymətlərinə görə Kəlbəcərin xalq təsərrüfatına 703 milyard 528 milyon rubl ziyan vurulub. İşğal nəticəsində Kəlbəcərdən 53.340 nəfər qovulub, 511 dinc sakin öldürülüb, 321 nəfər isə əsir götürülüb və itkin düşüb.

ANS PRESS

Divê Kurd xwe ji bo serxwebûnê amade bike

Mueyed Tayîb Peyvdarê Fraksiyona Hevpeymaniya Kurdistanî dibêje "Dema wê yekê hatiye aliyê Kurdan xwe ji bo pirsa serxwebûna Kurdistanê amade bikin û pêwîste bersîva ewe bidin ku kî rêgire li ragihandina dewleta Kurdistanê". Mueyed Tayîb Peyvdarê Fraksiyona Hevpeymaniya Kurdistanî dibêje "Dema wê yekê hatiye aliyê Kurdan xwe ji bo pirsa serxwebûna Kurdistanê amade bikin û pêwîste bersîva ewe bidin ku kî rêgire li ragihandina dewleta Kurdistanê". Tayîb di derbarê axaftina Samî Eskerî Parlementer û Serkirdeyê Dewleta Yasa ku gotibû em li bendê ne demeke nêzîk de dawiyê bi peywendiya Bexda û Hewlêr bînîn. Tayib ragihand "Eger ev helwest li niyetpakî û bawerbûna bi mafê çarenûsa gelan bê, cihê şanaziyê ye". Her wiha got: "Ev cûre daxuyanî ji bo propagandaya hilbijartinê û handana kolana Iraqîne li dijî Kurd heta li hilbijartinan da dengekî zêdetir bi dest bînin. Ew dixwazin wiha nîşan bidin ku Kurd barekî girane li ser Iraqê". Mueyed Tayib berdewamiya axaftina xwe de daxwaz ji aliyên Kurdan kir wê babetê bi ciddî werbigrin û got: "Siyasiyên Iraqê dibêjin bila Kurd cûda bibê, her wiha %98 ê xelkê Herêma Kurdistanê deng ji bo serxwebûnê daye, Serokê Herêma Kurdistanê gelek car ragihandiye ku awayê niha ya hukimdariya Iraqê ne guncawe û pêwîste bîr li awayeke din bikin. Ji bo wê yekê pirsiyar eweye kî rêgire li beramber ragihandina serxwebûna Kurdistanê".

Barzanî amadeye piştgiriya rojavayê Kurdistanê bike

Berpirsiyarê dosyaya rojavayê Kurdistanê di serokatiya herêma Kurdistanê de Dr. Hemîd Derbendî, di di derbarê tehdîdên hêzên çekdarên yên Îslamî yên tundrew li ser rojavayê Kurdistanê, di daxuyaniyeke çapemeniyê de ragihand ku serokatiya herêma Kurdistanê her demê amade bû ye û amade ye alîkariya rojavayê Kurdistanê bike.

Derbendî got, ew careke din dubare dikin ku divê hêzên rojavayê Kurdisatanê hemû bi hev re bin, weke ku di Rêkeftina Hewlêrê de hatiye.

Derbendî berdewam kir û got, herêma Kurdistanê amade ye, bi tiştê ku bikaribe alîkariya rojava bike.

AVESTA KURD

Partiyên Başûr li ser hilbijartinên herêmî yên Tirkiyê çi dibêjin

Hewlêr (Rûdaw) – Partî û aliyên siyasî yên Herêma Kurdistanê di wê baweriyê de ne ku di hilbijartinên herêmî yên

30ê Adarê yên Tirkiyê de dengên partiyên kurdî dê zêde bibe, partiyên başûrî her wiha li ser vê yekê jî hevdeng in ku AKP dê bibe yekem û vê yekê jî bi sûda kurdên Bakûr û Başûrê Kurdistanê dibînin.

Endamê Jora Pêwendiyan a Tevgera Gorranê Şivan Qelyasanî, li ser hilbijartinn sibê yên Tirkiyê ji Rûdawê re got, ji ber hevrikiya navbera partiyan bi taybet nakokiyên navbera AKP û Gulen, heta encamên hilbijartinan eşkere nebin ez bawer nakim karîgeriyekî wisa hebe lê kîjan partiyê desthilat xist destê xwe ew dê li ser pirsa kurd û aştî li Bakûrê Kurdistanê karîger be.

Qilyasanî her wiha texmîna xwe li ser encamên hilbijartinan jî eşkere kir û got, ew partî û aliyên ku baweriya wan bi aştiyê hebe dê bi ser bikevin, heta niha jî wisa tê dîtin ku partiya AKPê dê bi ser bikeve. Berpirsê Pêwendiyên Komela Îslamî ya Kurdistanê Bîlal Silêman jî li ser hilbijartinên Tirkiyê ji Rûdawê re axivî û got, ez hêvîdar im ku gelê kurd li Tirkiyê dengên xwe bide wan hêzan ku birastî parastina kurdan dikin ji ber ku ev li gorî berjewendiyên kurdan e. Bîlal Silêmanî anî ziman ku AKP tenê alîgiriya kurdan nake lê di hilbijartina de dê dengên herî zêde bidest bîne. Berpirsê Pêwendiyên YNKê Seidî Ehmed Pîre jî nêrînên xwe li ser hilbijartinên Tirkiyê ji Rûdawê re got. Pîre anî ziman ku niha li Bakûrê Kurdistanê êdî çek û şer nemaye û aramî heye û yekdengiyek li nav kurdan de heye.

Seidî Pîre diyar kir ku di hilbijartinên vê carê de dengên kurdan dê zêde bibe û wiha axivî: "Li Bakûrê Kurdistanê hevrikiyek tund di navbera BDP û AKPê de heye lê her çi be bi sûda kurdan e û ji bo Herêma Kurdistanê jî baş e." Li gorî wî berpirsê YNKê, nakokiyên navbera AKP û Cemaeta Gulen zêde karîgeriyê li ser dengên AKPê nake ji ber ku Cemaeta Gulen tenê ji nakokiyên partiyên siyasî sûd werdigirin lê AKPê li Tirkiyê pêvajoyek daye destpêkirin ku jibilî wê ti partiyekî din nikare bide meşandin.

Endamê Polîtburoya Yekgirtûya Îslamî ya Kurdistanê Ebûbekir Elî, jî ji Rûdawê re got ku her bijartina li Tirkiyê were kirin yekser karîgeriyê li ser pirsa kurd li Bakûr û Başûrê Kurdistanê dike. Li gorî Ebûbekir Elî, AKP dê dîsa bibe yekem ji ber ku partiyên din bi çavekî teng li pirsa kurd dinêrin, ji ber wê jî serkeftina îslama demokratîk û liberal li Tirkiyê bi sûda kurdên Bakûr, Başûr û Rojava ye, dengên kurdan jî dê zêde bibe. Endamê Serokatiya PDKê Ehmed Kanî jî ji Rûdawê re axivî û got, hilbijartinên Tirkiyê derfetekî dide pêşiya kurdan ku dengên xwe zêde bikin. Ehmed Kanî diyar kir ku eger AKP siyaseta xwe ya niha bidomîne dê baş bibe lê dengên BDPê jî dê zêde bibe ev jî tê wateya kêmbûna dengên AKPê li Bakûrê Kurdistanê.

Li çiyayê Ramanê rojane 20.000 bermîl neft derdikeve

Li çiyayê Raman a bajarê Batmanê berhemanîna neftê ji aliyê TPAO zêde bûye û rojane 20.000 bermîl neft tê derxistin. Li çiyayê

Raman a bajarê Batmanê berhemanîna neftê ji aliyê TPAO zêde bûye û rojane 20.000 bermîl neft tê derxistin. Ji aliyê rêxistina nefta Tirkiyê ya bi navê TPAO berhemanîna xwe ya neftê li Bakûrê Kurdistanê zêde kiriye û li herêmên Raman û Ramana Rojava rojane 20.000 bermîl neft berhem tîne. Rayedarên dewleta Tirkiye didin zanîn ku ew êdî bi awayeke nûjen û metodên nû xebatê dikin û her wiha li heman herêmê xebatên peydakirina qadên nû bîrên nû yên neftê didome û ew dixwazin vê berhemanînê roj bi roj zêdetir bikin.

Helebce û Enfal li Kongresa Amerîkayê

Nûneratiya hikûmeta Kurdistanê ya Amerîkayê li Kongresa Amweîkayê ji bona 26saliya kîmiyabarana Helebceyê merasimek amade kir. Di merasimê de Felah Mistefa berprisê têkeliyên derve yê hikûmeta Kurdistanê, Luqman Feylî sefîrê Îraqê yê Amerîkayê, Beret Makgork cîgirî alîkarê wezîrê derve yê Amerîkayê, Cîm Cefrî û Zelmay Xelînzade sefîrê berê yên Amerîkayê li Îraqê, himareke endamên kongresa Amerîkayê, revenda kurdî, mediyakar û çalakvanên medenî amade bûn. Destpêk Krîstofer Van gotarek pêşke kir û tê da behsa pêwîstiya berdwamkirina dostîniya Amerîka û herêma Kurdistanê kir got ku, giringe ew dosyanî bê pêşxistin û rêz li pêşkeftinên herêma Kurdistanê bê girtin. Wî behsa madeya 422 kir ku, nuha li Kongresa Amerîkayê tê minaqeşe kirin da ku, karesata Helebce û Enfalan bê fermî kirin. (Mdeya 422 li ser bifermîkirina karesata Helebce û enfalan e, ji aliyê her du endamên kongresê Krîstofer Van û Marşa Blakborn ve hatiye amade kirin û pêşkeşî Kongresa Amerîkayê kiriye)

Di mersima 26saliya bîranîna Helebceyê de li Kongresa Amerîkayê, Felah Mistefa peyvek pêşkeş kir û kêfxweşiya xwe li hemebr peywendiyên Kurdistan û Amerîkayê nîşan da û got ew têkelî dê bin hokarê zêdetir îstîqrar û pêşketina deverê bi giştî. Hikûmeta herêma Kurdistanê xwe bi dostek rasteqîne yê Wîlayetên Yekgirtiyên Amerîkayê dizane û pêşwaziyê li hemû awayên hevkariyê dike ku, ji aliyê Kongresa Amerîkayê ve bo herêma Kurdistanê bê pêşkeş kirin. Xurtbûna têkeliyên Kurdistan û Amerîkayê di berjewendiya hemû gelên Îraqê de ye. Di peyva xwe de, Mistefa behsa rewşa penaberên surî yên li herêma Kurdistanê kir û got ku, li gor îmkanên xwe hikûmeta herêma Kurdistanê alîkariya penaberan kiriye û dike û daxwaz ji berprisên amerîkayî kir ku, zêdetir alîkariya penaberên surî yên li herêma Kurdistanê bikin.

Mistefa daxwaz ji Kongresa Amerîkayê kir ku, bi cidî kar ji bona bijênosîda naskirina Helebce û Eafalan bike û ev yek mafê rewayê gelê Kurdistanê ye û mafê malbatên şehîd û qurbaniyên wan karesata ye.

Li dor ku, navê PDKê û YNKê di lîsteya teroroê a Amerîkayê de ye Mistefa got:

- Pêşmerge parêzgarî ji gelê Kurdistanê, hebûn û axa Kurdistanê kiriye û dîrokê jî ew yek îspat kiriye ku, hêzên pêşmerge digel hêzên Amerîkayê beşdarî di rizgarkirina Îraqê de kir û rola pêşmerge di parastina ser û malê xelik de û azadkirina Îraqê ji diktatoriyê rolek mezin bû. Em daxwazê ji berprisên Amerîkayê dikin wê biryarê di bin çavan re desrbas bikin û navê wan her du hêzên siyasiyên Kurdistanê bi zûtirîn dem ji lîsteya reş dexin.

Li Bedlîsê Xana Xisro Paşa ya dîrokî hate vekirin

Ji aliyê Zanîngeha Bedlîsê ve Xana Xisro Paşa ya dîrokî piştî retorasyon û nûjenkirinê ji

bo xizmeta civakê hate vekirin. Ji aliyê Zanîngeha Bedlîsê ve Xana Xisro Paşa ya dîrokî piştî retorasyon û nûjenkirinê ji bo xizmeta civakê hate vekirin.

Xana Xisro Paşa li sedsala 16 an de li navbera bajarên Tatwan û Bedlîsê de ji aliyê Mîrê Mîranê wê demê Xisro Paşa ve hatibû çêkirin û bi salan ji bo karwanan wekî xan hatibû bikaranîn û piştî nûjenkirinê, niha wê ji bo xizmeta civakê bête bikaranîn.

Hêjayî gotinêye ku Xana Xisro li ser 6 hezar û 400 metir dû ca(m2) hatiye avakirin û ji ber ku li ser rêya dîrokiya hevrîşim bû, ji bo karwanan mazuvanî kiriye.

Li Tirkiyê dengdarên ku beşdarî hilbijartinan nebin dê bên cezakirin

Stenbol (Rûdaw) – Hilbijartinên herêmî yên Tirkiyê bi beşdariya 26 partiyan dê sibê were lidarxistin. Li gorî qanûna nû ya hilbijartinan, kesên ku bikaribin deng bidin lê deng nedin dê bi qasî 22 lîre (10 dolar) bên cezakirin.

Di hilbijartinên sibê yên Tirkiyê de, ji 76 milyon welatiyên Tirkiyê 52 milyon û 645 hezar û 841 kes dikarin deng bidin. Hejmara jinên ku dikarin deng bidin 26 milyon û 704 hezar û 757 in, Hejmara

zilamên ku dikarin deng bidin 25 milyon û 991 hezar û 75 in,

Hilbijartin dê li 81 parêzgehên Tirkiyê were lidarxistin.

Bo komkirina dengên hilbijartinê 194 hezar û 310 sindoq hatine dabînkirin. Nêzîkî 4.5 dengder cara yekemîn e beşdarî hilbijartinan dibin.

Dengderên herî zêde li bajarê Stenbolê ye ku 9 milyon û 997 hezar û 24 kes in.

Rêjeya namzediya jinan 3.3% e, rêjeya namzediya zilaman jî 96.7% e. Li gorî qanûna nû ya hilbijartinan, yên ku bikaribin deng bidin lê beşdarî hilbijartinan nebin dê 22 lîre (10 dolar) bên cezakirin.

Li gorî rapirsiya dawî, AKP dibe yekem, CHP dibe duyem, MHP dibe sêyem û BDP jî di rêza çarem de cîh digire.

Yekitiya Ewropa nûnertiya xwe li Hewlêr vedike

Li bajarê Hewlêrê, îro roja pêncşemiyê 27ê adarê, Nêçîrvan Barzanî serokwezîrê Kurdistanê pêşwazî li Krestiyan Berger nûnerê komsiyona balaya Yekêtiya Ewropa bo karûbarên derve û Yana Haypaşkova sefîra Yekêtiya Ewropa li Îraqê û hijmareke berpirs û rawêjkaran kir. Di civînekê de rewşa Îraqê bi giştî û hilbijartinên parlamentoya Îraqê û hilbijartinên civatên wîlayetên herêma Kurdistanê ku, biryare her du hilbijartin di 30ê meha nêsana îsal de bên encam dan hatin gotûbêj kirin.

Di vê çarçoveyê de şandeya Yekêtiya Ewropayê piştgirtiya xwe ji bo encamdna hilbijartinan di dema wan a diyarkirî de kir û got ku, Yekêtiya Ewropayê tîmeke tyabet ji bo çavdêrîkirina hilbijartinan dişîne Îraqê û herêma Kurdistanê.

Nêçîrvan Barzanî ev biryara Yekêtiya Ewropayê bi birayreke giring wesif kir. Rewşa pêşhatên herêmî bigiştî û rewşa Suriyê bi tyabetî û bandora wê li ser welatên cîran mijarên din yên civînê bû. Behsa rewşa penaberên surî yên li herêma Kurdistanê hat kirin û şandeya Yekêtiya Ewropayê xebatên hikûmeta Kurdistanê yên di warê alîkarîkirina penaberan de bilind nirxandin. Şandeya Yekêtiya Ewropayê eşkere kir ku, di çend heftiyên bê de ew dê ofîseke taybet bo karûbarên hevkarî û alîkariyên mirovî li Hewlêrê veke û ew ofîs dê bi awayekî giştî giringiyê bi hevkarî û alîkariya penaberan bide û bi rêya wê ofîsê alîkariyan pêşkeşî penaberên surî û penaberên navxweyî yên îraqî yên li herêma Kurdistanê bike.

Têkelî û pirsgirêkên navbera Hewlêr û Bexdayê û çareserkirina wan pirsan bi rêya diyalog û li gor destûrê û hewildan bo derbaskirina budceya Îraqê bi awayekî ku, hemû alî li hev bikin û pirsa neftê û têkeliyên Kurdistanê digel welatên cîran hin mijarên din yên civîna navbera serokwezîrê Kurdistanê û şandeya Yekêtiya Ewropayê bûn

Davutoglu: Ev hilbijartina aramî û kaosê ye

Ahmet Davutoglu Wezîrê Derveyê Tirkiye beşdarî li hevpeyvîneke televizyonî kir û behsa kar û xebatên Wezareta Derve û hilbijartinên herêmî yên Tirkiye kir. Ahmet Davutoglu Wezîrê Derveyê Tirkiye beşdarî li hevpeyvîneke televizyonî kir û behsa kar û xebatên Wezareta Derve û hilbijartinên herêmî yên Tirkiye kir. Davutoglu ku li gel Ulke Tv hevpeyvîneke taybet kir behsa girîngiya vê hilbijartinê kir û got: Her çende eve hilbijartinên Herêmî ne, lê belê ev hilbijartin, hilbijartina aramî û kaosê ye. Em dixwazin hemû hemwelatiyên Tirkiyê bi vî çavî temaşa hilbijartinan bikin û girîngiya wê baş bizanin. Her wiha Davutoglu da zanîn ku ew wekî AKP li hemû bajarên Tirkiyê hene, lê belê bi ittîfaqa CHP, BDP û MHP dixwazin Tirkiye perçe bikin û wekî Iraq û Suriye şerê mezhebî bidin destpêkirin.

Tirkiye dê petrola Herêma Kurdistanê bifroşe

Wezîrê Uze û Enerjiya Tirkiye Taner Yildiz da zanîn ku Tirkiye amadeye alîkariyê ji bo şandina petrola Kurdistanê ya bazarên cîhanê bike. Wezîrê Uze û Enerjiya Tirkiye Taner Yildiz da zanîn ku Tirkiye amadeye alîkariyê ji bo şandina petrola Kurdistanê ya bazarên cîhanê bike. Yildiz li hevpeyvîneke televizyonî de got: Petrola Herêma Kurdistanê niha tê berhevkirin û her dema kogeh û ambarên bendera Ceyhan pir bûn, Tirkiye neçare ji bo firoştinê bişîne bazarên cîhanê. Aliyê Iraqî jî hatiye agahdarkirin ku Tirkiye neçar dimîne petrola Kurdistanê bifroşe.

Li dawiya sala bihûrî Herêma Kurdistanê, dest bi şandina petrolê ya Tirkiye bi rêya hêla Kurdistanê - Tirkiye kir û heta niha milyonek û sê sed û pêncî hezar bermîl gihîştiye ambarên bendera Ceyhan. Li van ambaran jî, şiyan hene tenê du milyon û pênç sed hezar bermîlan wergirin.

Di hefteyekê de zêdetirî 68 hezar geştiyarên Rojhilatî serdana Başûr kirine

Hewlêr (Rûdaw) – Di nav hefteyekê de zêdetirî 68 hezar geştiyarên Rojhilatê Kurdistanê û Îranê bo derbaskirina rojên Newrozê serdana Başûrê Kurdistanê kirine. Di cejna Newrozê û bêhinvedan û helkeftên fermî de gellek geştiyarên Rojhilatê Kurdistan û Îranê berê xwe didin Başûrê Kurdistanê. Li gorî agahî û amarên ku ji rêveberên deriyên sînorî yên Hacî Omeran, Başmax û Perwîzxanê ve gihîştine Rûdawê, ji roja 16ê Adarê heta 23ê Adarê, 68 hezar û 311 geştiyar derbasî Başûrê Kurdistanê bûne.

Pêşketin û geşekirina Başûrê Kurdistanê di warê geştiyarî û warên din de dibe sebeba wê ku geştiyar sal bi sal zêdetir serdana vî beşê Kurdistanê bikin. Li gorî agahiyan, ji wan geştiyarên ku di heyama hefteyekê de serdana Başûr kirine, 3 hezar û 939 kes ji deriyê sînorî yê Perwîzxanê re derbasî Başûr bûne û piraniya geştiyarên Rojhilatî jî ji parêzgehên Ormiye û Sine serdana Başûr kirine. Geştiyarên Rojhilatî bi pasaportê serdana Başûr dikin lê dilxweşî û hestên wan ên netewî dibe sedema wê ku sînorên navbera beşên Kurdistanê de nemîne û kêmreng bibe.

NSA guhdarî telefona serokên 122 welatên cîhanê kiriye

Hewlêr (Rûdaw) – Li gorî belgeyên dawî yên ku ji aliyê sîxorê berê yê amerîkî yê bi navê Edward Snowden eşkere kiriye, Ajansa Ewlehiya Netewî ya Amerîka (NSA) serokên 122 dewletên cîhanê bi dizî guhdar kiriye. Rojnameya Spiegel a Almanya ragihand, sîxorê berê yê NSA yê bi navê Edward Snowden ku penaberî Rûsyayê bûye, belgeyên nû li ser guhdarkirina serok û rêberên cîhanê ji aliyê NSA ve eşkere kiriye. Li gorî rojnamê, di belgeyan de tê dîtin ku NSA sala 2009an telefon û hevdîtinên telefonî yên serok û rêberên 122 welatên cîhanê guhdar kiriye.

Di nav lîsteya serokên ku ji aliyê NSA ve hatine guhdarkirin de navê serokê Sûriyê Beşar Esed, serokwezîra Almanya Angela Merkel, serokwezîra berê ya Ukrayna Yûliya Tîmoşenko û gellek serokên din hene.

Hat gotin, Dozgeriya Federal a Almanya dest bi lêkolînê derbarê wan belgeyan û çawaniya guhdarkirina Angela Merkel kiriye û di nav çend rojên bê de dê xuya bibe ka dê li derheqê xebatên sîxorî yên NSAyê de lêpirsîn were kirin yan na.

Sîxorê berê yê NSA Edward Snowden, par havînê hinek belgeyên veşartî yên NSAyê eşkere kir ku di wan belgeyan de dihat dîtin ku NSA serok û rêberên cîhanê bi taybet serokwezîra

Almanya Angela Merkel guhdar kiriye.

Snowden piştî vê yekê, ket bin tehdîda Amerîka û ji ber wê jî reviya Rûsya û li wir mafê penaberiyê wergirt.

Em li kurdên Rojava xwedî derkevin

Li Rojavayê Kurdistanê rojên pir hesas û dijwar derbas dibin û gelê me rastî êrişên komên çekdar tên. PYD nahêle hêzeke din ya kurdî li rojavayê Kurdistanê hebe û dixwaze nîşan bide ku tenê ew û alîgirên wê hene Rojavayê diparêzin. Ciwanên 14 heya 18 salî dişîne pêşîya şer, dema xelkên sivîl û endamên

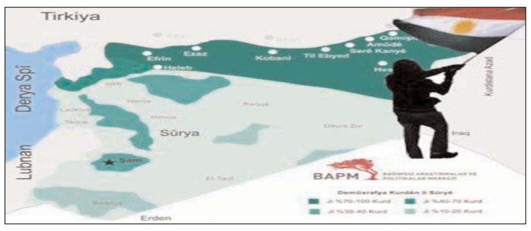

partîyên din dihên kuştin bi lez ala YPGê dadene ser cenazên wan û ser xûna wan reklam dike ji bo pêşerojê bibêje me ev qasî Şehîd dane ``we çi kiriye?`` Lê xelkê Rojava ji bo Welatê canê xwe fîda dikin na ji bo PKKê û PYD. Hemû kes dezane ku PYD eşkere bi rejîma Sûryê re harîkarî dikin û Herîm bi şerê navxweyî re rûbirû maye bi vî awayî jî rê li ber serkeftina tekoşîna Rojavayê Kurdistanê bigire.

PYDê rê li ber çêbûna îdareya hevpar ji bo bajarên Rojavayê Kurdistanê girt û wê bi tena serê xwe û yekalî û bi hêza çek û bi piştgîriya rejîma Sûrya; destê xwe daniye ser her tiştî, rê li ber wê yekê girtiye ku ji bo parastina ax û xelkê Rojavayê Kurdistanê, çek di destê ti partiyeke din de hebe!. Em Bang li hemû partiyên Bakur û Başûr û Rojhilat û Rojavayê Kurdistanê dikin ku pir ciddî li ser yekalîtiya ku PYD li Rojavayê Kurdistanê dimeşîne rawestin, ji ber derfeta ku niha ji Rojavayê Kurdistanê re çê bûye, dixe nav metirsiyeke pir mezin ya jinavçûnê!. BiJÎ KURD Û KURDISTAN

Tevgera Şoreşgerên Araratê

Ukranya nûnerayetiya xwe li Kurdistanê vedike

Çavkaniyek ji Fermangeha Peywendiyên Derveyê Hikumeta Herêma Kurdistanê ragihand welatê Ukranya bi niyaze nûnerayetiyek li Herêma Kurdistanê veke û bi vî awayî jî hêsankariyê ji bo pêdana vîze ya wî wilatî ji bo hemwelatiyên Herêma Kurdistanê dikin.

Çavkaniyek ji Fermangeha Peywendiyên Derveyê Hikumeta Herêma Kurdistanê ragihand welatê Ukranya bi niyaze nûnerayetiyek li Herêma Kurdistanê veke û bi vî awayî jî hêsankariyê ji bo pêdana vîze ya wî wilatî ji bo hemwelatiyên Herêma Kurdistanê dikin. Li gor nûçeyeke malpera Hikumeta Herêmê jî Karwan Cemal Cîgirê Berpirsê Fermangeha Peywendiyên Derve bi amadebûna xanim Sweam Cebelî Sekreterê Berpirsê Fermangehê pêşwaziya Anatolî Marînêts Balyozê Ukranya li Iraq û şanda li gel kir. Li vê hevdîtinê de li ser peywendiya di navbera her dû aliyan û çawayiya pêşxistin û berev pêşve birina wan guftûgokirin.

Li Mersînê jî BDP û CHP hevpeymanin

Ji bo hilbijartinên herêmî yên Tirkiyê li bajarê Mersînê jî BDP û CHP hevpeymaniyê kirine û bi awayeke eşkere jî afîşan belav kirine. Ji bo hilbijartinên herêmî yên Tirkiyê li bajarê Mersînê jî BDP û CHP hevpeymaniyê kirine û bi awayeke eşkere jî afîşan belav kirine.

Li ser van afîşan de ji bilî dirûşma "Yaşasın halkların kardeşliği" (Bijî Biratiya Gelan) logo û remzên BDP û CHP pêkve hatine destnîşan kirin. Hêjayî gotinêye ku li gelek bajarên din jî BDP, MHP û CHP dijî AKP hevpeymaniyên veşartî pêkanîne û CHP û MHP yek ji wan partiyên herî kevnare ku bi salan zulm û zordariyeke mezin li gelê Kurd kirine.

Barzanî bi helkefta bidarvekirina pêşewa Qazî peyamek belav kir

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, bi helkefta salvegera bidarvekirina pêşewa Qazî Mihemed peyamek belav kir. Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, bi helkefta salvegera bidarvekirina pêşewa Qazî Mihemed peyamek belav kir û ragihand, gelê kurd bi vê helkeftê bi hêviyeke mezintir li paşerojê dinêre.

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, bi helkefta şêst û heftemîn salvegera bidarvekirina pêşewa û serokomarê Kurdistanê Qazî Mihemed ji aliyê rêjîma wê demê ya Îranê ve, li ser rûpela xwe ya Facebookê peyamek belav kir.

Naveroka peyama Barzanî wiha ye:

Di salvegera bidarvekirina Pêşewa Qazî Mihemed de, em silavan ji rûhê pakê Qazî Mihemed û hemû şehîdên rêzya azadiyê re dişînin. Merg û fedakariyên pêşwa Qazî ji bo xatirê berdewamiya xebata gelê kurd bû.

Bidarvekirina Qazî û hevlên xwe wî, hestên kurdinî û azadîxwaziyê li nav kurdan de bihêztir kir. Em bi vê helkeftê tekez li ser peyama aştî û rewabûna doza gelê xwe dikin û gelê kurd bi hêviyek mezintir li paşerojê dinêrin.”(rudaw.net)

Roja Şehîdên Kurdistanê

Partiya Demokrat a Kurdistana Îranê li (30.03.1979) an de, ev roje weke roja Şehîdên Kurdistanê bi nav kiriye.. Piştî hilweşîna rejîma Paşatiyê û wiha her salê di vê rojê de rêz û hurmet ji şehîdên Kurdistanê û pêşengê wan Pêşewa Qazî

Mihemed re tê girtin.

Di sibeha (30.03.1947)’an de, Pêşewa Qazî Mihemed, Mihemed Hesenxanê Seyfê Qazî (kurmamê Pêşewa) û Ebulqasim Sedrê Qazî (birayê Pêşewa) piştî hikumdanê li du dadgehên neadilane bi destê gemar û qirêj yê neyarên gelê Kurd li navtara Çar Çira a bajarê Mehabadê, li wî cihê de ku di roja (22.01.1946)’an de Komara Kurdistanê tê de hatibû ragihandin, hatine bidarvekirin.. û di vê rojê de li ser milê xelkê bi şeref yên Mehabadê ew di goristana Mela Camî de hatin veşartin.

Em Pêşewa Qazî Mihemed, Mihemed, Hesenxanê Seyfê Qazî û Ebulqasim Sedrê Qazî jibîr nakin.. Rehma Xwedê li canê wan bibare.. Serê gelê Kurd sax be..

Wêne: Pêşewa Qazî Mihemed û Ceneral Arcbild Rozfild sis ala 1946an de.

Seydayê Cegerxwîn navê xwe ji dîwana Seydayê Ehmedê Xanî girtiye

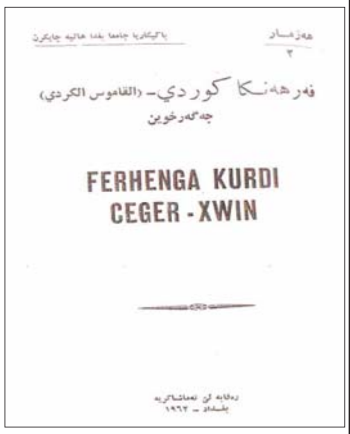

Xwendevanên hêja, dost û hogirên bi rûmet!

Di van salên dirêj de, yên pîkola min di warê rewşenbîriya kurdî de, gelek caran pirsa navê seydayê Cegerxwîn ji min hatiye kirin. Min jî, ji wan re digot; dibe ku seydayê Cegerxwîn navê xwe ji helbestek Melayê Cizîrî girtibe, ewa ku dibêje; Lewra ceger li min bû xwûn…

Lê vê paşiyê, berî çend rojan, dema ku min (Ferhenga Kurdî), a seydayê Cegerxwîn, ku di sala 1962an de li Bexdê hatiye çapkirin xwend, min dît ku wî li dor navê xwe, di rûpelê 312an wiha nivîsandiye: (Cegerxûn; ya Cegerxwîn, navê min e. Nav û dengê min e. Di vir de daxwaz ji (Ceger), dil e, ne cerg e. Dilbixwîn, Dilbirîndar.. Lê, ji destê kê bûme Cegerxwîn? Li dîwana min reqem (1) yek temaşe bikin. Tenê dem dikarî bidî zanîn.. ji dîwana Seydayê Xanî ev nav min standiye; Memê Cegerxûn. Bi erebî (Cerîh elqelb), navê xwediyê pirtûkê ye).

Dawî dibêjim; ev ferheng zor giring e ku were guhestin ji bo tîpên latînî, da ku ew xort û keçên me yên ku dûrî reseniya peyvên kurdî ketine, li warê kurdiya xwe a orjînal vegerin.. Nexasim xort û keçên me yên Kurdistana bakur..

Konê Reş,
Qamişlo 30.03.2014

Sê jin dibin serokên şaredariyê li Tikriyê

Hewlêr (Rûdaw)- Wek cara yekem di drîoka Tirkiyê de, Sê jin dibin serokê şaerdariyê, ku hilbijartinên wan duh, 30.03.2014, birêveçûn. Li gor encamên ku heta niha di hilbijartinên şaredariyê li Tirkiyê ketine dest ku piraniya dengan hatine veqetandin û hijmartin, wek cara yekeme di di dîroka Tirkiyê sê jin dibin serokên şaredariya bajarên mezin. Li gor encaman Hevseroka BDPê Gultan Kişanak û perlementa serbixwe ya bajarê Sêrtê, li bajarê Amedê ew dibe seroka şaredariya mazina bajarê Amedê. Herwiha li bajarê Antabê jî Wezîra berê ya Malbat û Civakê û namzeda Partiya Dad û Geşepêdanê (AKP) Fatma Şahîn dibe seroka şaredariya mezin ya bajarê Antabê.Li aliyekî din jî li bajarê Aydinê namzeda Partiya Komara Gel CHPê

Ozlem Çerçîoglu bi rêjeyeke mezin dibe seroka şaredariya bajarê Aydinê.

Wek tê zanîn li Tirkiyê tenê serok şaredariya bajarê Dêrisimê Edîbe şahîn ku endamê BDPê ye jin bû. Di van hilbijartinan de nêzî 26 milyon jin mafê wan ê dengdanê hebû, di himber de 18 hezar namzedin jin di hilbijartinên herêmî de li Tirkiyê hebûn.

Gultan kişanak:

1961 li Xerpêtê jidayî bû. Zanîngeha ragihandinê qedandiye. Di Gelek Rojamevanan de kar kiriye. 1980-1982 di girîngeha Amedê. Hevseroka BDPê ye. Perlementera serbixwe ya Sêrtê ye. Namzeda BDPê ji bo serokê şaredariyê ye. Zewiciya û diya zarokekî ye.

Ozlem Çerçîoglu :

1968 li navçeya Nazli li Aydinê jidayîk bû. zanîngeha endezyariya Selçukê bi dawî kiriye. 2002 û 2007 bû perlementera CHPê. 30 adara 2014 bû seroka şaredariya Aydinê. Zewiciye û diya du zarokane.

Fatma Şahîn:

1966 li Antabê jidayîk bû. Zanîngeha endezyariya kîmawî bi dawî kiriye. 2002 bû perlementera AKPê. Sê car dibe perlementer. Wezîra malbat û civakê bû li Tirkiyê. Zewiciye û diya du zarokan e.

Şîrove

BDPê li gellek bajar û navçeyan serkeftina xwe pîroz kir

Hewlêr (Rûdaw) – Partiya Aştî û Demokrasiyê û navçeyên Bakûrê Kurdistanê dest bi pîrozbahiyan kir.

(BDP) piştî eşkerebûna encamên nefermî yên hilbijartinên herêmî li hinek bajar

Li navçeyên Riha, Şirnex û navçayên Şirnexê, Mêrdîn û Navçeyen Mêrdînê, Colemêrg û navçeyên Colemêrgê, Wan û navçeyên Wanê piştî ku BDP'ê şaredarî bi dest xist, welatî hatin li ber BDP'ê kom bûn û pîrozbahî pêk anîn. Li Mêrdîn, Stewr, Sîlopî, Wan, Bêgirî, Ebex, Colemêrg, Gever, Şemzînan, Çelê, bi 10 hezaran kes li ber avahiyên BDP'ê û taxên cuda bi tevlêbûna parlamenter, rêveberên BDP, Hevşaredaran û nûnerên saziyên sivîl ên civakî kom bûn û pîrozbahî pêk anîn.

Di pîrozbahiyê posterên Rêberê PKK'ê Abdullah Oclana, alên KCK, PKK'ê, YGP'ê hatin vekirin. Dîsa rengên, kesk, sor û zer hatin vekirin. Bi 10 hezaran kesên li deverên cuda kom bibûn, meşên girseyî pêk anîn û bê navber silogan berz kirin. Di gellek cihan ji 7 salî heta 70 salî, ereb, kurd, suryan, tirkmen û baweriyên din jî tevlî pîrozbahiyan bûn. Di pîrozbahiyan de govend hat gerandin û nirxandinên li ser encama hilbijartinê hat kirin.

Li gorî encamên nefermî yên hilbijartinên herêmî, BDPê 102 şaredariyên bajar, navçe û bajarokên Bakûrê Kurdistanê qezenc kiriye.

Tirkiyê: Encamên hilbijartinên şaredariyê zelal dibin

Li gor encamên nefermî yên hilbijartinên şaredariyan li Tirkiyê û Bakûrê Kurdistanê di 49 bajaran de namzedên AK Partiyê, di 13 bajaran de namzedên CHPyê, di 11 bajaran de namzedên BDPyê û di 8 bajaran de jî namzedên MHPyê qezenc kirin. Li gor encamên nefermî serokên şaredariya 81 bajaran eşkere bû. Di 49 bajaran de namzedên AK Partiyê, di 13 bajaran de namzedên CHPyê, di 11 bajaran de namzedên BDPyê û di 8 bajaran de jî namzedên MHPyê qezenc kirin. Li Mêrdînê jî namzedê xweser qezenc kir. Li gor encamên nefermî Partiya Aştî û Demokrasiyê ku mezintirîn partiya Kurdiye li bakûrê Kurdistanê li van bajaran qezenckiriye û namzedên wan ev in:

Batman: Namzedê BDPyê Sabrî Ozdemir

Bitlîs: Namzedê BDPyê Huseyîn Olan

Amed: Namzedê BDPyê Gultan Kişanak

Colemêrg: Namzeda BDPyê Dîlek Hatîpoglu

Sêrt: Namzedê BDPyê Tûncer Bakirhan

Dersîm: Namzedê BDPyê Mehmet Alî Bûl

Wan: Namzedê BDPyê Bekir Kaya

Şirnex: Namzedê BDPyê Serhat Kadirhan

Mêrdîn: Ehmed Turk weku serbixwe

Îdir: Namzedê BDPyê Murat Yîkît

Agirî: Namzetê BDP Sirî Sakik

Li Riha û Hatayê şerê muxtaran pêkhat û 4 kes mirin

Piştî destpêkirina hilbijartinê li bajarên Riha û Hatayê şerê muxtaran derket û di encamê de 4 kes mirin û 17 kes jî birîndar bûn. Piştî destpêkirina hilbijartinê li bajarên Riha û Hatayê şerê muxtaran derket û di encamê de 4 kes mirin û 17 kes jî birîndar bûn. Li gundê Golbaşiya bajaroka Kirkxana Hatayê şerê muxtariyê derket û encamê de 2 kes mirin û 9 kes jî birîndar bûn. Heman demî de li gundê Yuvacika qezaya Hilwana Rihayê dîsa şerê muxtarî derket û di encamê de 2 kes mirin û 8 kes jî birîndar bûn.

Bitlis'te ilk sonuçlar: Mutki Belediyesi BDP'nin

Resmi olmayan ilk sonuçlara göre Bitlis'in Mutki ilçesinde BDP ilk sırada. Bitlis'te büyük bir çoğunluğu korucu olan ve toplu mezarları ile bilinen Mutki ilçesinde oy sayımı işlemi tamamlandı. Buna gore, BDP 519 oy alırken, AKP de 470 oy aldı. Mutki'nin yeni belediye başkanları Esma Gümüş ile Özcan Birlik. Bitlis'te 101 sandıktan 40'ı açıldı. 4439 oy BDP'ye verilirken, 3306 oy AKP'ye, 235 oy da HÜDA-PAR'a verildi. Bitlis E Tipi Kapalı Cezaevi BDP'ye 360 verildi. Bitlis'in Hizan ilçesinde 24 sandıktan 12'si açıldı. BDP 729, AKP 534, Saadet Partisi de 512 oy aldı. Bitlis Merkez'e bağlı Yolalan Beldesi'nde ise BDP kazandı. Bitlis'e bağlı Üçevler köyünde açılan sandıktan BDP 10 oy alırken, AKP 2 oy aldı. Tatvan'a bağlı Hanelmalı, Ubuz, Tokaçlı, Çekmece ve Dibekli köylerinde bulunan toplam 5 sandıkta sonuçlar açıklandı. Sandıktan çıkan sonuçlara göre BDP 322 oy alırken, AKP'ye 84 oy çıktı. Bitlis merkeze bağlı Başhan köyündeki 1123 nolu sandıktan il genel meclis üyeliği için BDP 96 oy alırken, AKP ise 31 oy aldı. ANF

Dersim'de BDP zaferi

Dersim'de resmi olmayan sonuçlara, belediye başkanlığını Devrimci Güç Birliği'nin desteklediği eşbaşkan adayları kazandı. Halk kutlama için sokağa döküldü. Dersim'de Devrimci Güç Birliği'nin desteklediği BDP'li Eşbaşkan Adayları Mehmet Ali Bul ve Nurhayat Altun seçimleri yüksek farkla kazandı. Resmi olmayan sonuçlara göre, BDP oyların yüzde 46'sını aldı. CHP ise yüzde 27'de kaldı. Halk, sonuçların açıklanmasının ardından sokağa döküldü, kutlama yapıyor.

Kürdistan'da yeni süreç

Son yılların en tartışmalı ve gergin seçim kampanyasının ardından Türkiye ve Kürdistan'da halk sandık başına gitti. BDP ve HDP, 'öz yönetimle özgür geleceğe' sloganıyla seçimlere girken, seçim sonuçları Kürtler için yeni bir dönemin başlangıcı niteliğinde.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın geleceği için en kritik seçimlerden olan 2014 Mahalli İdareler Genel Seçimleri'nde, bin 394 belediye başkanı, bin 257 il genel meclisi üyesi, 38 bin muhtar, 20 bin belediye meclis üyesini seçmek için oy kullanıldı. Özellikle Kuzey Kürdistan'ın bir çok merkezinde AKP Hükümeti, hem devlet güçlerini hem de güdümündeki kadroları ile işbirlikçileri devreye sokarak, yapabildiği bütün hile ve hak-sızlıkları yaptı. Oylar gasp edildi, çalındı, önceden hazırlanan pusulalar taştı, fiziki saldırılar yapıldı. Büyük bir hazırlık ve çalışma sürecinin ardından halkın özgür iradesini korumaya çalışan BDP, özgür yönetimle özgür kimliğe şiarıyla Demokratik Özerklik için önemli eşik saydığı seçimlere 8 Büyükşehir belediyesi, 22 il, 162 ilçe ve 58 beldede katıldı. Geriye kalan merkezlerde ise HDP'yi destekledi. Genel seçim havasında girilen yerel seçimlerde 26 parti

yarıştı, 52,7 milyon seçmenin oy kullanması beklendi. Seçmenler bin 394 belediye başkanı, bin 257 il genel meclisi üyesi, 38 bin muhtar, 20 bin belediye meclis üyesi için oy kullandı. Kuzey Kürdistan oy verme işlemi saat 07.00 itibariyle başladı ve akşam 16.00'ya kadar sürdü. Batıda ise oy verme işlemi saat 08:00 ile 17:00 arasında gerçekleştirildi. Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) verilerine göre, yerel seçimlerde Türkiye ve Kuzey Kürdistan genelinde 26 milyonu kadın, 52 milyon 695 bin 831 seçmenin, 194 bin 310 sandıkta oy kullanması bekleniyordu.

Öz yönetimle özgür kimliğe

BDP, 8 büyükşehir belediyesi, 22 il, 162 ilçe ve 58 beldede seçime girdi. Seçimlerde oyların çalınmaması ve hile yapılmaması, seçimlerin adil ve şeffaf geçmesi için çalışıldı. Seçim kanunlarına göre parti olarak sandık kurullarına resmi görevli veremeyen BDP, 298 sayılı kanunun ilgili hükmüne göre sandıklara birer müşahit görevlendirdi. BDP, 30 bini asil 30 bini yedek olmak üzere 60 bin müşahit belirledi. Bunun yanında her okul için bir okul alan görevlisi ve gezici ekip olmak üzere yaklaşık 10 bine yakın kişi seferber etti.

AKP ve devlet durmadı

BDP gibi HDP ve diğer partiler de kendilerince önlem almasına ve seçmenlerini bilgilendirmesine rağmen devlet gücünü kullanan AKP, özellikle Kuzey Kürdistan'da yapabileceği bütün hile, gasp, hırsızlık ve zorbalığı sergiledi.

Seçimden seçime büyüdü

Kürt siyasal hareketi parti olarak yerel seçimlere girerek onlarca belediye aldığı 1999'dan bu yana, ağır baskılara rağmen sürekli bir yükselme kaydetti. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana Kürtlere yönelik inkar ve katliam politikaları, bu ülkeyi aynı zamanda "siyasi parti mezarlığına" dönüştürdü. Kürt siyasal hareketinin BDP'ye kadar kurulan tüm partileri kapatıldı. 1990'da Halkın Emek Partisi (HEP) ile başlayan bu serüvende, 24 yıl içinde 7 Kürt siyasi partisi kapatıldı.

Baskılar kuşkusuz parti kapatmayla sınırlı değildi, bunlar belki de en hafif olanıydı. Her parti kapatılana kadar, benzeri görülmemiş baskılara maruz kaldı, üyeleri öldürüldü, işkencelerden geçirildi, cezaevlerine dolduruldu, tehdit edildi

ya da sindirilmeye çalışıldı.

Denemedik yöntem kalmadı

Geçen 24 yıl içinde Kürtleri iradelerinin Meclis'e ve belediyelere yansımaması için denenmedik yöntem kalmadı. Ancak tüm bu baskılar ve 2009'de yeni bir boyut kazanarak "siyasi soykırım" olarak adlandırılan operasyonlara rağmen, Kürt özgürlük mücadelesinin yükselişi durdurulamadı. Aksine, bu mücadelenin etkisi tarih boyunca hiç olmadığı kadar geniş bir alana yayıldı. Bu mücadele geleneğinin bir sonucu olarak, Kürtler siyasal olarak tüm parçalarda hiç olmadığı kadar bir birlerine yakınlaşmış durumda. HEP'ten ÖZDEP'e, DEP'ten HADEP, DEHAP, DTP ve BDP'ye kadar devam eden bu mücadelede, Kürtler ırkçı rejimi çözmek için sayısız teşebbüslerde bulundu. Başta SHP olmak üzere çeşitli partilerle ittifak kurdu. İlk büyük siyasi başarısı 1991'de Meclis'e gönderdiği Kürt vekillerin, Kürtçe yaptıkları yemin oldu. Bu inkar üzerine kurulu bir sistemde önemli bir çatlağa yol açmıştı. Aynı sistem Kürtçe yemine tahammül etmeyerek, Kürt vekilleri Meclis'ten alarak cezaevine göndermişti. Yerel düzeyde ilk önemli başarı 1999'da HADEP ile elde edildi. HADEP baskı ve hilelere rağmen yüzde 3,37 oranında oy alarak, 38 belediye kazanmayı başardı.

Avrupa'daki Kürtler eylemde

Almanya, Fransa ve İsviçre'nin birçok kentinde çetelerin saldırısı altında olan Kobanê ile dayanışma eylemleri yapıldı.

Çete saldırıları altında bulunan Rojava'nın Kobanê Kantonu'na destek amacıyla Avrupa'daki Kürdistanlılar hafta sonu alanlara çıktı. Almanya'nın Nürnberg, Mannheim, Darmstadt, Frankfurt ve Hamburg kentlerinde saldırıları kınamak ve Kobanê'ye destem amacıyla eylemler düzenlendi. Nürnberg'te Demokratik Güç Birliği bileşenleri saldırıları kınamak amacıyla kalabalık bir kitlenin katılımıyla miting düzenlendi. Yapılan konuşmalarda Rojava'ya yönelik saldırılar ile birlikte Avrupa devletlerinin saldırılar karşısındaki sessizliği de kınandı. Türkiye'nin Kürt karşıtı politikasına da vurgu yapılan konuşmalarda, Rojava'da Kürt iradesinin tanınması istendi. Kobanê direnişini sahiplenme çağrısının yapıldığı eylem "Bijî berxwedana Rojava" sloganıyla sona erdi. Mannheim'da da aynı amaçla Ciwanên Azad öncülüğünde miting düzenlendi. Mitingte Kobane'deki saldırılara ilişkin çok sayıda bildiri de dağıtıldı. Çete saldırıları kınandığı mitingde, saldırılara karşı başta Kürdistanlılar olmak üzere, tüm demokratik kamuoyunun harekete geçmesi istendi.

Siirt'te SP belediye başkan adayı öldürüldü

Siirt'in Tillo ilçesinde Saadet Partisi Belediye Başkan adayı 56 yaşındaki Behmen Aydın, bugün evinden çıkarken uğradığı

silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirirken, yanında bulunan 5 kişi de ağır yaralandı.

Siirt'in Tillo İlçesi'nde Saadet Partisi Belediye Başkan adayı 56 yaşındaki Behmen Aydın, bugün evinden çıkarken uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirirken, yanında bulunan 5 kişi de ağır yaralandı. Tillo İlçesi'nde yerel saat 14.30 sıralarında Belediye Başkan adayı Behmet Aydın ve 5 arkadaşı, Yeni Mahalle'deki evinden çıkarken, kimliği belirsiz kişi veya kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Saldırıda Behmen Aydın, İdham Aydın, Recep Menduhoğlu, Hazım Abbasioğlu, Abdulkerim Abbasioğlu ve Abdulkerim Menduhoğlu ağır yaralandı. Yaralılar ambulanslarla Siirt Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındı. Saadet Partisi Tillo Belediye Başkan adayı Behmet Aydın, hastanede yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı. Ağır yaralı 5 kişinin yoğun bakım ünitesindeki tedavisi devam ediyor. Görgü tanıkları, Behmen Aydın ile yanındaki kişilere siyah bir Hyundai marka bir araç içerisinden bir kaç kişinin tabanca ile ateş açtığını söyledi. Güvenlik güçleri, kaçan saldırganları yakalamak için geniş çaplı soruşturma başlattı. Dün yapılan seçim sonrasında, Tillo'da AKP adayı Mehmet Mesut Memduhoğlu 505 oyla birinci, Saadet Partisi adayı Behmen Aydın 382 oyla ikinci sırada, BDP adayı Seyfettin Aydın ise 95 oyla üçüncü sırada yer almıştı.

Cizre resmi seçim sonuçları açıklandı

Şırnak'ın Cizre İlçe Seçim Kurulu tarafından resmi oy oranları açıklandı. Resmi sonuçlara göre 46 bin 407 seçmenin oy kul-

landığı seçimde BDP adayı Leyla İmret, 36 bin 403 oyla Cizre Belediye Başkanlığı'nı kazandı. Oy verme işlemlerinin tamamlanmasının ardından yapılan oy sayımı sonucunda BDP adayı Leyla İmret 36 bin 403 oy alırken, AKP adayı 4 bin 161 oy, MHP adayı 196, Hüda-Par adayı 2431, SP adayı 178, Hak-Par adayı 400, BBP adayı 553, CHP adayı ise 284 oy aldı. İmret, resim sonuçlara göre, Cizre Belediye Başkanı seçildi. BDP, Belediye Başkanlığı seçimini kazandığı gibi İl Genel Meclisi üyeliğini ve Belediye Meclisi üye seçimini de açık bir farkla kazandı. Hüda-Par 2 bin 543 oy, TKP 112 oy, AKP 4 bin 490 oy, SP 614 oy, Hak-Par 425 oy alırken BDP 36 bin 201 oy aldı. Bu sonuçlara BDP üyesi 31 kişi Belediye Meclis asil üyeliğini kazandı.

Diyarbakır'da bir yorgun savaşçı: Erdoğan

AKP adayı Galip Ensarioğlu olabildiğince oy almaya çalışıyor muhakkak ama onun da seçilme beklentisi içinde olduğunu görmedim. Diyarbakır'da bir yorgun savaşçı Ruşen ÇAKIR

Normalde seçim mitinglerini çok seven bir gazeteciyim. Örneğin 2007 genel seçimlerinde 40'ı aşkın miting izlemiştim. Fakat bu yerel seçimler Gülen cemaati ile AKP hükümeti arasında bir tür meydan muharebesi şeklinde geçtiği için hiç miting izleme heyecanı duymadım. Ama bu perhizimi AKP'nin dünkü Diyarbakır mitingi için bozdum.

Bunun çok kişisel bir nedeni var: 2004 yerel seçimlerinden bu yana AKP Lideri Erdoğan'ın İstasyon Meydanı'nda düne kadar yapmış olduğu bütün mitingleri izledim, bu sırayı bozmak istemedim. İzlediğim toplam 6 miting içinde dünkü mitingi herhalde hiç unutmam. Bunun nedeni de kuşkusuz Erdoğan'ın konuşmasını kısık sesle yapmış olması. Diyarbakır öncesi Van'da yine kısık sesle miting yapan Erdoğan'ın kısa bir selamlama konuşmasıyla yetinmeyip yaklaşık 45 dakika kürsüde kalması bu şehre verdiği önemi gösteriyor. Bunun dışında gerek kalabalık, gerek katılanların coşkusu bakımından önceki mitinglerden pek farklı bir olay yaşanmadı. Hatta sonuncusunun en az renkli miting olduğunu da söyleyebilirim.

BDP ve Kürtçe realitesi

Bunun herhalde önde gelen nedeni bölgedeki ve Diyarbakır'daki BDP realitesi. Örneğin 2007 yerel seçimleri öncesinde Erdoğan bu ilin belediyesini alma konusunda az da olsa bir umut taşıyordu; bu sefer gördüğüm kadarıyla bu da yok. AKP adayı Galip Ensarioğlu olabildiğince oy almaya çalışıyor muhakkak ama onun da seçilme beklentisi içinde olduğunu görmedim.

Bir diğer husus, hiç kuşkusuz Cemaat ile süren kıyasıya savaşın bölgede de ana, hatta belki de tek gündem maddesi olması. Mesela meydanda şöyle bir pankart vardı: "Bir uzun adam düşünün, ulusolcuları, terör lobisini karşısına alıp Kürt meselesini çözmeye çalışıyor. CHP'yi

karşısına alıp başörtüsü meselesini çözüyor. Paralel'i karşısına alıp eğitimi millileştiriyor."

Gün boyu sohbet etme imkanı bulduğum her düzeyde AKP'linin hâlâ bu savaşın şokunu atlatamamış olduğunu gördüm. Dikkatimi çeken bir diğer nokta da Cemaat'e herhangi bir derecede anlayışla yaklaşan kimsenin olmaması. Bunun asıl nedeni Cemaat'in Kürt sorununa ve çözüm sürecine bakışı olsa gerek. Zira bölgedeki AKP tabanı ve yöneticileri sürece dört elle sahip çıkıyorlar ve en azından bu nedenle Erdoğan'a Cemaat'e karşı kayıtsız şartsız destek veriyorlar. Süreçten söz etmişken, Diyarbakır caddelerinde bilboardlarda AKP mitinginin Türkçe'nin dışında Kürtçe ve (ben görmedim ama söylenene göre) Zazaca ilanlarının asılmış olması. Ayrıca büyükşehir ve ilçe belediye başkan adayları da kendi fotoğraflarının yanına Erdoğan'ınkini de ekleyerek bol miktarda Kürtçe pankart hazırlamışlar. Daha önceki seçimlerde böyle bir olaya tanık olmamıştım.

Erdoğan'ın öfkesi

Türkiye 25 Mart'ta "turbun büyüyüğü"nü beklemiş ama bir şey çıkmamıştı. Ancak dün gündüz saatlerinde yayınlanan Suriye üzerine strateji toplantısının ortam dinlemesi kayıtları hiç beklenmedik bir şoka neden oldu. Erdoğan'ın da bunu hiç beklemediği belli oluyordu.

Konuşmasında bu konuya epey geniş yer ayırdı ve bunu yapanları "ahlaksız" ve "namussuz" olmakla suçladı. O konuşurken youtube'a da erişim yasağı konduğu haberi geldi. Ancak elimdeki tablet bilgisayardan, tıpkı twitter yasağında olduğu gibi, aynı yöntemlerle youtube'a girebildim. Mitingin bitmesinden sonra gazetemiz yazarı Hüseyin Yayman ile ayaküstü sohbet ettiğimiz Başbakan konuyu hemen bu yasağa getirdi ve tabii ki savundu. Ben de kendisine "yasaklıyorsunuz ama ben 5 dakika önce youtube'a girebildim" dediğimde şu karşılığı verdi: "Olsun, ama benim bunu yapmam gerekiyor. Nasıl bir ihanet içinde olduklarını görmüyor musunuz? Seçimden sonra youtube konusunda ABD'deki gibi bir düzenleme yapacağız." Erdoğan'ın nasıl bir düzenleme yapacağını bilmiyorum ama Cemaat ile sürdürdüğü savaşın onu epey yorduğunu, ilginç bir şekilde bu yorgunluğun onu iyice motive ettiğini, kısacası bu savaşı nerdeyse bir "yaşam biçimi" haline getirmiş olduğunu söyleyebilirim.

vatan

Roboskî için 30 bin imza toplandı

Öldürülen 34 kişinin yakınlarının 'Askeri yargı istemiyoruz' adı altında başlattıkları kampanyada toplanan 30 bin imza T.C. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e posta yoluyla gönderildi. 28 Aralık 2011 gecesi düzenlenen hava operasyonunda ölen 34 kişinin yakınları, her ayın 28'inde yapacakları eylemlerinin ikincisi dün Şırnak Valiliği önünde gerçekleşti. Hava operasyonunda ölen 34 kişinin yakını, 'Askeri yargı istemiyoruz' adı altında başlattıkları kampanyada toplanan 30 bin imza bugün posta yoluyla T.C. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e gönderildi. Aileler operasyonlarda öldürülen 34 kişinin fotoğraflarını taşıyıp, olayın faillerinin bulunmasını istedi. İHD Şırnak başkanı Avukat Emirhan Uysal, aileler adına yaptığı açıklamada, "Bugün Roboski katliamının 820. günü. Henüz çoğu çocuk yaşta olan silahsız kişileri bombalamanın suç olduğu bilinmelidir. Çünkü bu kişiler PKK'li dahi olsa mevcut kanunlara göre teslim ol çağrısının yapılması gerekmektedir. Böyle bir çağrı yapılmadan doğrudan

bombalama yapılması suçun kasten yapıldığını göstermektedir. Buna ilişkin hiçbir gerekçe kabul edilemez. İHD olarak her ayın 28'inde buradayız." diye konuştu.

Barış aktivisti İbrahim Yaylalı, imza kampanyasının temel amacının olayın dosyasının askeri mahkemeden alınarak, sivil mahkemeye verilmesi olduğunu belirtti. Ailelerin 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde Abdullah Gül'e gönderilmek üzere başlattığı 'Roboski'de askeri yargı istemiyoruz' imza kampanyası dün sona erdi. Kampanyada toplanan 30 bin imza, PTT aracılığıyla Gül'e gönderildi.

Cemaatin Zor Kararı: Yerel Seçimlerde Ne Yapacak?

Seçime sayılı günler kala, Gülen Cemaati'nin alacağı tavır ile hangi siyasi parti veya partilere destek vereceği meselesi merak konusu olmaya devam ediyor.

Gülen Cemaatinin AKP'yi desteklemeyeceği sır değildir. Lakin nerede hangi partiye oy vereceği konusu merak edilenlerin başında geliyor.

Doğrudan siyasete bulaşmayan, açıkça belli bir partiyi desteklememiş olan Cemaatin kendi tabanını tek bir kararla belli bir partiye yöneltmesi zor gözükmektedir. Bundan önceki seçimlerde AKP oy vermiş olmaları ise bir istisnadır. Zira Cemaatin devlet kademesindeki örgütlenmesini tamamlaması için AKP' tek seçenekti ve AKP'nin İslami, demokrat, liberal kimliği Cemaat için biçilmiş kaftandı.

Lakin aynı rahatlıkla bir Cemaat mensubu SP'ye, MHP'ye, CHP'ye, BDP'ye, Hüda-Par'a oy veremez. Veya fert olarak oy verebilir de toptan bu paritlerden birine tabanı firesiz yönlendirmek mümkün değildir. Bu nedenle Cemaatin farklı yerlerde farklı adayları ve dolayısıyla partileri destekleyeceği rahatlıkla söylenebilir. Cemaatten Kürdistani paritlere oy çıkmayacağı kesin gibi. Zira Cemaatin Kürdistan meselesine bakışı, Kürtlerin devlet ve Türkiyeli cemaatler ve partiler tarafından temsil edilmesidir. Bu nedenle Kürdistani parti ve oluşumların güçlenmesini, Kürdistan halkının kendi kendini yönetmesini, kendi temsilini özgürce yapmasını istemez ve bunu Türkiye'nin menfaatine görmez. Bu nedenle Cemaat BDP'ye Hüda-Par'a kesin oy vermez. AKP ile kanlı-bıçaklı olması bile bu kuralı değiştiremiyor. Diyarbakır örneğine bakarsak; bu ilde AKP'yi zayıflatan iki parti var ki, bu iki parti BDP ile Hüda-Par'dır. Cemaat ise buna rağmen, Kürdistan'a olan allerjisinden dolayı SP'yi destekleyecektir. Zira geçen hafta Zaman Gazetesi adına bölgeyi ve ilimizi gezen Ali Bulaç da SP'ye dikkat çekmiştir ve bu dikkatin masumane bir tahlil olmadığı, Cemaatin Diyarbakır için verdiği kararla ilgili olduğu kanaatindeyim. İstanbul'da ise CHP adayı Sarıgül'ün desteklenmesi AKP karşıtı cephe için tek seçenektir. HDP ve adayı, adayları Türkiye ve İstanbul'da amaçları bu olmasa da AKP'ye çalışıyor. Kürdistan'da ise aynı gerekçe ile Hüda-Par ise hem kendine hem de BDP'ye çalışıyor. Cemaatin bazı yerlerde MHP'ye yakın durduğu ise biliniyor. Belki de Cemaatin en yakın olduğu partinin MHP olduğu rahatlıkla söylenebilir. Erzurum ve benzeri yerlerde MHP'yi destekleyecekleri aşikardır. Bence uzun vadede Cemaat parti falan kurmaz, biraz MHP'yi dönüştürerek kendine yaklaştırır ve kendisi de biraz dönüşerek MHP'ye yakınlaşarak orta yolda buluşurlar. Zira Cemaat medyası çoktandır Kürtler ve Kürdistan üzerinden Türkiye halkına korku salmaya, bölünme korkusunu beslemeye başlamıştır.

Cemaatin en değerli yazarlarından Ali ÜNAL'ın bir yazısında, AKP'ye karşı olmanın bir nedeni olarak da çözüm sürecinde PKK'ye ve dolayısıyla Kürtlere verilen tavizler gösteriliyor ki bu tazvizler Kürtlerin özgürleşmesine ilişkindir.

Ali GÜLSOY / HABER DİYARBAKIR

Türkiye kaosa sürükleniyor

Koma Civakên Kurdistan (KCK) Yürütme Konseyi Üyesi Rıza Altun, seçimden sonra Türkiye'nin Suriye'ye dönüşmeyeceğinin garantisinin olmadığını; her an bir kaosa sürüklenmesinin mümkün olduğunu söyledi. KCK Yürütme Konseyi üyesi Rıza Altun, Yüksekova Haber'den Necip Çapraz'a verdiği mülakatta, demokratik çözüm süreci ve Suriye'deki gelişmeleri değerlendirdi. Türkiye'de yaşanan krize işaret eden Altun, AKP'nin şu anki pozisyonuyla eğer üstün gelirse yani seçimlerde az oy kaybederse giderek sertleşeceğini söyledi.

Türk Hükümeti'nin demokratik çözüm sürecinde adım atmadığını vurgulayan Altun, AKP'den beklentilerinin tümünün miadını doldurduğunu söyledi ve ekledi: "Şu ana kadar bizim AKP çözümsüzlüğü derinleştirerek, bizim için bir beklenti olmaktan çıktı. Neticede birkaç gün önce KCK Eşbaşkanlığı AKP'den herhangi bir beklentimizin olmadığını Newroz konuşmalarında açıkladı. Bu bir gerçektir." Bunun Fethullah Gülen Teşkilatı'nı, AKP'yi, CHP'yi, MHP'yi desteklemek anlamına gelmediğini; bunların da AKP'den çok temiz olmadığını kaydeden Rıza Altun, "Üçüncü bir tarafız, Türkiye'de demokrasinin tarafıyız. Demokrasiyi geliştirmenin tarafıyız. Alevi sorununun, Kürt sorununun çözümünün tarafıyız" dedi.

Türkiye ve İran'ın durumu

Türkiye ve İran'ın Kürtlere yönelik yaklaşımı ve Suriye'de yaşananlara değinen Altun, bundan sonra yaşanacak olası

gelişmelere de işaret etti. Altun'un değerlendirmeleri özetle şöyle: "Araplar Ortadoğu'daki egemenlik meşruiyetini kaybetti. Türkiye ve İran da kaybetti. Kendi statükolarını koruma sorunları var. Bu durumda Soğuk Savaş politikalarını yürütüyorlar adeta. Yine başkasının sorunlarını ona karşı kullanırken kendisindeki aynı sorunu inkar etmeye başladılar. Bu da mümkün değil. Mızrak çuvala sığmıyor. Bir yüz yıllık süreçte Araplar Kürdistan'ın iki parçası üzerinde hakimdiler. Bugün baktığımız zaman Irak ve Suriye iki parçada Kürtler üzerindeki tahakkümünü kaybetti. Irak'ta federe bir devlet ortaya çıktı, Rojava'da ise kantonlar sistemi ortaya çıkıyor. Böylece Araplar yüz yıllık egemenliklerini kaybettiler. Bunun karşılığında da İran ve Türkiye buralarda güç olmak istiyor. İran Irak'ta Şiiler üzerinden güç olmak istiyor, Rojava'da ise Esad'ı destekleyerek güç olmak istiyor. Aynısını Türkler de yapıyor. KDP üzerinden Sünniler üzerinden bir Irak müdahalesi gerçekleşiyor, diğer tarafta ise cihat çağrılarını destekleyerek Suriye üzerinde güç olmak istiyor. Arapların kaybettiği bu iki parçayı İran ve Türkiye paylaşmak istiyor. Ama dönüp İran'a Türkiye'ye baktığımız aynı sancıyı kendileri yaşıyor. Suriye'de yaşanan durumun Türkiye'de yaşanmayacağının bir güvencesi mi vardır? Seçimden sonra eğer Türkiye doğru bir politika geliştiremezse Türkiye'ni Suriye'ye dönüşmeyeceğinin bir garantisi var mıdır? Eğer bölgesel sorunlardan söz ediyorsak, uluslar arası sorunlardan söz ediyorsak mevcut çelişkinin bunlarla bir bağlantısı olduğundan söz ediyorsak Türkiye'nin de her an bir kaosa sürüklenmesi mümkündür. Bu kaosa sürüklendiğinde Kürtler kendi meşru müdafaasını yapmak kendi özgürlüklerini elde tutmak isteyeceklerdir.

YENİ ÖZGÜR POLİTİKA

Kürtlerin özgürlükle imtihanı ve yerel seçimler

Kürdistan bölgesinde iddialı olan üç parti göze çarpıyor: BDP, AK Parti ve Hüda Par. Yazar Rêbaz Şoreş, bölge siyaseti ve seçim atmosferi üzerine yazdı.

Kürtlerin özgürlükle imtihanı

Bir Kürt için seçimler üzerine yazıp çizmek, sömürgecisinin rengini ve niteliğini yorumlamaktan farksızdır. Sömürgecinin yerli veya yabancı olması sonucu değiştirici bir anlam taşımaz.

İradesine hükmedecek güce dair tercihte bulunmak zorunda kalmak, insanoğlunun en ağır imtihanlarından bir tanesidir kuşkusuz. Kürdün imtihanı, tarih boyunca her türlü güce karşı özgürlüğünü elde etmeve iradesini kullanabilme hakkına sahip olma arayışı şeklinde olmuştur. Safevi ve Osmanlı arasında bir seçim yapmak zorunda kalmak ile, bu gün herhangi bir partiyi seçmek durumunda kalmak, iradi olarak aynı şeye tekabül eder.

Bilip bileceğimiz ve hükmünü verebileceğimiz yegane hakikat, Kürdün özgür olmadığıdır. Bunları söylerken kölelik edebiyatı yapmak ve kardeşliğe sövmek gibi bir niyet taşımıyorum. Yapmak istediğim sadece çıplak hakikate parmak basmaktır.

AK Parti'nin Kürde yaklaşımı ile BDP'nin yaklaşımı arasında bir fark yoktur. İkisi de Kürdün iradesini ve tercihini yok yasan bir siyaset yürütmektedir. Politika belirlemede halkın düşüncesi ve tercihinin bunların indinde bir kıymeti harbiyesi olmamıştır. Genel ve yerel seçimlerde halkın oyladığı adayların hiçbirisi temayül yoklamaları neticesinde belirlenmiş ve toplumun dokusuna uygun seçilmiş değillerdir. Dolayısı ile halk, hem yerli hem de yabancı sömürgeciler tarafından güdülecek bir sürü gibi kabul edilmiştir.

Yukarıda zikredilen genel geçer kabulden hareketle sömürgecilerimizi oylayacağız. Hal böyleyken ve halkın da özgürlük gibi bir derdi olmadığına göre, faydacı siyaseti takip etmek en doğrusudur. Faydacı siyaset, gelecekte hayrınıza ve çıkarınıza olacak tarafı desteklemenizi gerekli kılar. Özgürlüğünüz söz konusu değilse ideoloji siyaseti yürütmenizin bir mantığı yoktur.

Yıllardır bize zerk edilen ve her seferinde kandığımız aidiyet mefhumunun gerçeklikte bir karşılığı yoktur. Düzen partilerine oy vermenin Kürdistan'a ihanet olduğu savı bir kandırmacadır. Ankara merkezli siyasi partilerden uzak durmamızın Kürtlüğümüz gereği olduğunu vehmeden idrakin bir temeli yoktur. Çünkü yasalara göre kurulan bütün partiler düzen partileridir ve Ankara merkezlidir.

Bu noktadan hareketle, bütün partileri aynı kefeye koyarak siyaseti kurallarına göre oynamak bir mecburiyet halini kesbetmiştir.

***

Kürdistan bölgesinde iddialı olan üç parti göze çarpıyor: BDP, AK Parti ve Hüda Par.

Bunlardan, BDP her zaman olduğu gibi ideoloji siyaseti yapıyor ve "Demokratik Özerkliğe Oy Vermiş Olacaksınız" gibi içi boş ve sonuçsuz bir talepte bulunuyor. Hüda Par ise "Dinine Oy Ver" gibi çok sığ ve dar bir siyasi ufka sahip olduğunu ortaya koyuyor. AK Parti ise "Hizmete Oy Ver" gibi çok makul bir slogan kullanıyor.

Aday belirleme sürecinde halkın tercihlerine ve iradesine en saygılı partinin Hüda Par olduğu gerçeğini kabul etmek lazım. Büyük bir özen ve dikkatle, bütün adayların seçilecekleri il ve ilçelerden olmalarına dikkat etti. Söz konusu seçimin yerel niteliğini göz önünde bulundurduğumuzda olması gereken budur. AK Parti de nispeten buna uymuş görünüyor. Hüda Par kadar değilse bile, adayların büyük çoğunluğunun seçilecekleri bölgeden olmalarına dikkat etti. Ancak buna hiç önem vermeyen ve bu anlamda Kürt halkını elinde rehin gibi tutan parti BDP'dir. Kadın kotası ve eşbaşkanlık gibi anlamsız uygulamalar bir yana, bir çok Aleviyi Sünni bölgeye aday yaptı. Bununla kalmadı, seçtiği adaylardan bir çoğu aday yapıldıkları bölgeyi hayatlarında bir kere bile görmüş değillerdir.

BDP bundan önceki seçimlerde de Trakya'dan ve Türkiye'nin diğer batı illerinden olanları Kürdistan'ın kalbinde aday yapmış bir partidir. Aynı siyaseti takip etmekte ısrar ediyor. Birkaç başörtülü kadını aday yaparak kucaklayıcı ve kapsayıcı bir politika yürüttüğü düşünülsede, bu anlamda yapılanlar bir göz boyamadan öteye gidememiştir.

Seçimler yerel ise ve seçilecek adaylar da halka hizmet götürecekse, adayın yerli olması zaruridir. Siz sorunuru bilmediğiniz bir yerin sorunlarını nasıl çözecek ve hizmet edeceksiniz?

Halkın başına bekçi mi gönderiyorsunuz, yoksa hizmetkar mı?

Şayet seçimler, yerel ve genel olarak ayırım gözetilmeksizin Kürdün iradesinin tecelligahı olarak görülüyorsa, biz de neyi oylamış olacağımızı düşünecek ve ona göre bir tavır belirleyeceğiz. Özellikle son dönemde AK Parti'ye yönelik tepkilerin, saldırıların ve büyük operasyonların asıl nedeninin Kürd ve Kürdistan meselesinin olduğunu hatırımızdan çıkarmamalıyız. Tayyip Erdoğan'ın Barzani'ye uzattığı el kesilmek isteniyor. Bu anlamda Güney Kürdistan'daki İran ve Türkiye rekabetinin ne aşamada olduğunu ve kimin nerede durduğunu düşünmemizde fayda vardır. İran'ın, Irak'ın, Suriye'nin ve Türkiye'nin Güney ve Rojava siyasetini iyice değerlendirmeliyiz. Kimin neyi amaçladığını, Kürtlerin siyasetinin ne yönde olduğunu ve gelecekte Kürdistan'ı nelerin beklediğini iyice kritize etmeliyiz.

Güney Kürdistan, Bağdat Hükümeti ve Türkiye arasındaki görüşmeleri salt petrol alışverişi üzerinden okumamak gerek. Bunun daha büyük ve kapsamlı bir projenin görünen yüzü gibi değerlendirmek lazım. Zira bütün işaretler ve gelişmeler bu yönde. Dikkat edilecek olursa, AK Parti'ye yönelik saldırıların arka planında Kürdistan sorununa olan yaklaşımının yattığını görmek zor olmayacaktır. Fethullah Gülen cemaatinin saldırılarında KCK yapılanması ve AK Parti-PKK görüşmeleri hedefleniyor. Bu çok açık ve net. MİT müsteşarını da Oslo görüşmelerinden ötürü ifade vermeye çağırdıkları sır değil. Bunun için cemaat aydınlarının en çok üzerinde durdukları konuların başında BDP'nin "Demokratik Özerklik" projesi yatıyor. Cemaat PKK'nin palazlandığını ve AK Parti'nin KCK'yi muhatap kabul ettiğini iddia ediyor. Son günlerdeki KCK tahliyelerini de buna bağlıyor. Başta hocaları olmak üzere, bütün cemaat devletin elden gittiğini haykırıyor.

Cemaatin yargıdaki ve emniyetteki mensupları tarafından ortaya atılan yolsuzluk ve hırsızlık davası, seçimlerde CHP'ye malzeme oluşturdu. CHP seçimdeki propagandasını bunun üzerine bina etti. Cemaatin servis ettiği argümanlara mal bulmuş mağribi gibi sarılan Kılıçdaroğlu, Baykal kasetinin adresini ve Amerika ziyaretinin amacınıda bu vesileyle ele vermiş oldu.

Amaçlanan şeyin Çözüm Süreci olarak ifade edilen siyaseti sona erdirmek ve tekrar çatışmalı dönemlere geri dönmek olduğunu biliyoruz artık. Cemaat bütün propagandasını KCK ve PKK üzerinden yapıyor, çünkü Güney Kürdistan'la çok ciddi ticari ve eğitim işbirliği söz konusu. O yüzden KCK derken aslında Türkiye'nin Güney Kürdistan ile geliştirdiği petrol başta olmak üzere sınır kapılarının açılması gibi gelişmeleri hedef alıyor. Hele hele petrol paralarının Amerika'daki bankada değil de Türkiye'deki bir bankada tutulacak olması, cemaatin ekmeğine yağla bal sürmüştür. Zira bu sayede ABD'nin de sonsuz desteğini arkalarına almış ve AK-Parti siyasetine daha güçlü saldırılar yapabilmişlerdir.

Türkiye'nin gerek Çözüm Süreci gerekse de petrol politikası, Güney Kürdistan'a nefes alabileceği bir atmosfer yaratmıştır. Bu sayede dünyaya açılabilecek fırsatı bulmuş ve elde ettiği kazanımlarını daha ileri bir seviyeye taşıyabilmiştir. Söz konusu işbirliği devam edecek olursa çok daha ileri aşamalara götüreceği muhakkak.

Bağımsızlık ilanı dahil, Kerkük ve Irak ile sorunlu bölgelerin Kürdistan'a katılması meseleleri, bugün için masada duran konular. Güney Kürdistan'ın komşuları içerisinde en güçlü müttefiki ve en iyi ticari işbirliği yapabildiği yer Türkiye, yani Erdoğan. Barzani'nin Erdoğan'la sık görüşmesini ve güzel ilişkiler geliştirmesini eleştirenler, Kürt menfaatini değil partilerinin ve ideolojilerinin çıkarını öncelemektedirler.

Kürdistan'ın artık de-facto bir devlet olduğunu görmek istemeyenler, Barzani'yi hainlik veya birilerinin siyasetine alet olmak gibi yakışıksız ve edepsizce suçlamalarla itham ediyorlar. BDP ve HDP, Barzani'nin Güney Kürdistan'da kurduğu sistem için emperyalizm uşaklığı ve kapitalist düzenin bekçiliği gibi sıfatları kullanıyor. Özdal Üçer, Sabahat Tuncel ve Ertuğrul Kürkçü'nün konuşmaları bunun en bariz örnekleridir. Barzani'nin Diyarbakır ziyaretinde BDP il binasına asılan döviz ve afişler de bunun en somut göstegeleridir.

Ve bu halkın hafızası, Hatip Dicle'nin dilinden dökülen ve Sabahat Tuncel'in elinden uzanan CHP ile ittifak arayışlarını unutmayacak kadar derindir...

Barzani'nin kurduğu sistemin Kürdün, geçmişi ve geleceğiyle ne kadar uyumlu olduğu; örf, adet, gelenek, görenek, mezheb ve inanç değerleriyle ne kadar barışık bir halde bulunduğu başka bir yazının konusu olsun. Biz burada oynanmak istenen oyuna dikkat çekmek ve tehlikeye işaret etmekle yetinelim.

AK Parti'nin Türkiye'de hedef tahtasına oturtulması, iki sebepten ötürüdür: Birincisi İslamcı bir nitelik arzetmesi, ikincisi de Kürd-Kürdistan meselesine olan yaklaşımıdır. Yürütülen siyasetin samimi ve dürüst olmasının bu anlamda kıymeti yoktur. Pragmatist ve gerçekçi bir zemine dayanması Kürtler için yeterlidir. Çünkü Kürtler kendilerine bir partner arıyor, koruyucu ve sahip değil.

Din kardeşliği gibi bir dertleri ise hiç yok. Kürtlerin ihtiyacı olan pragmatist siyaset yürütebilen ve bunun bir gereği olarak da gerçekçi ilişkiler kurabilen bir politik akıldır.

Bölgesel ve uluslar arası güçlerin hazmedemediği ve kabullenemediği hakikat, çatışma ortamının sona ermesi ve Kürdün irade olmasıdır. Tabii ki, İslamcı bir iktidarın Türkiye'de işin başında olması ve aktör olmaya çalışması da, müsade etmek istemeyecekleri bir vakıadır.

Kürtler olarak biz bu oyunun Kürdistan tarafında yer alacağız. Kürdün geleceği, hayrı ve selameti çatışmasızlıktadır. Ölümün olmadığı ve insanların huzuru tadabilecekleri bir ortamdadır. Ölüm, bu saatten sonra Kürtlerde direniş ruhunu değil, bağımlılık ve vesayet ruhunu diri tutar. Herkes Kürde saygı duymayı öğrenecektir. Kürdün örfüne, inancına, değerlerine, diline ve dinine uzak hiçbir yapının Kürdistan'da varlığını koruyamayacağı hakikati eninde sonuna kendini kabul ettirecektir.

Ve bir gün gelecek, bu millet sömürgecisini değil gerçek anlamda hizmetkarını seçecektir.

O seçimleri görebilmek temennisiyle…

Rêbaz Şoreş

Kırım Referandumu Kürdistan'a Örnek Olur mu?

Kırım'ın referandum neticesinde Rusya'ya bağlanması, bölünmüş Kürdistan'ın birleşmesi için umut oldu. Ukrayna'daki gelişmeler neticesinde, Kırım'ın Rusya ile birleşme kararı ve bu kararın Rusya tarafından da onaylanması, İran, Türkiye, Suriye ve Irak Kürdistanı için bir örnek teşkil eder mi?

Bu soruya cevap vermek kolay olmasa da, özellikle Rojava'daki gelişmeleri olumlu yönde etkileyebilir. Rojava'da üç kanton olarak örgütlenen halkın, seçim yapılması şartıyla meşru bir yönetime-hükümete kavuşacağı aşikardır. Bu meşru hükümetin Güney Kürdistan veya Türkiye ve dolayısıyla Kuzey Kürdistan ile birleşme kararı alması ihtimal dahilindedir.

Uzun vadede böyle bir seçeneğin olması şimdiden açıktan dillendirilmese de Türkiye ve Kürdistani hareketlerin gündemine girmiş bulunmaktadır. Suriye'nin bölünmesi kesin gibi gözükmektedir. Nusayrilerin bölgesi, Sünni Arapların bölgesi ve Rojava halkının (ki ekseriyeti Kürttür) idaresindeki özerk bölge olarak üçe bölünmüş bir Suriye ile karşı karşıyayız. Sünni Araplarin kiminle iş tutacakları henüz kesinleşmezken, Nuseyrilerin Lübnan ile beraber olacağı anlaşılmaktadır. Uzun vadede Lübnan ile Nusayri bölgesinin tek devlet olması olasıdır. Rojava ise PYD üzerinden PKK'nin etkisinde bir bölge olarak Kuzey Kürdistan ve haliyle Türkiye'nin etkisinde bir bölge olarak şekillenecektir.

Güney Kürdistan ile beraber Rojava'nın da çıkış kapısı Türkiye yani Kuzey Kürdistan topraklarıdır. Bu durumda Türkiye ya Rojava ve Güney Kürdistan ile bütünleşme siyaseti izleyecek ya da kendi rızasıyla bölünmeyi göze alacaktır. Bugün için bunun dışında bir seçenek gözükmemektedir. Güney Kürdistan hükümetinin Türkiye hükümetinin baskısı ile Rojava ile iyi ilişkilere sahip olmaması arızi bir durumdur. Uzun vadede Güney Kürdistan'daki iktidar seçeneklerinin değişeceği aşikardır. Şimdiden KDP dışındaki partilerin Rojava'ya bakışı olumludur. KDP'nin de siyaseten böyle bir tavırda karar kıldığı bilinmektedir. Uzun vadede Kürdistan halkının yakınlaşacağı ve siyasi aktörleri de işbirliğine, ittifaklara zorlayacağı anlaşılmaktadır. PYD, PKK, KDP bu ittifakların önünü alamaz.

Ali GÜLSOY / HABER DİYARBAKIR

Книга курдского писателя Карима Анкоси представлена в материалах сайта Kurdistan.Ru

С книгой Карима Анкоси, известного курдского писателя и публициста, ученого-востоковеда, редактора курдской газеты "Главеж" и автора курдско-грузинского разговорника, с этого дня можно ознакомиться на страницах библиотеки Kurdistan.Ru. Труд, вышедший в издательстве Московского научно-исследовательского института Курдистана и Передней Азии в 2003 году под названием "Мустафа Барзани. Легендарный вождь курдского народа", представляет собой сборник материалов советской прессы, посвященных лидеру курдского освободительного движения, и охватывает период с 1958 по 1979 годы.

Материалы, представленные в этой книги, являются ценной подборкой свидетельств о жизни и деятельности Мустафы Барзани и историческим источником для исследования его биографии. В 2006 году Карим Анкоси принял участие в работе конференции по курдоведению, которая проходила в Эрбиле. На официальном приеме у президента Курдистана, Карим Анкоси подарил экземпляр своей книги Масуду Барзани. Редакция сайта выражает благодарность автору за предоставленный материал. Читать книгу Карима Анкоси.

"ДПК и РПК должны примириться в интересах курдов"

Иракская "Демократическая партия Курдистана" (ДПК) и турецкая "Рабочая партия Курдистана" (РПК) более расколоты в настоящее время, после объявления курдской автономии в Сирии, говорит Файяк Голпи, бывший лидер "Партии демократического решения Курдистана" (KDSP). По его мнению, их единство имеет важное значение для дальнейшего прогресса курдов. "Первым шагом для создания курдского единства является сближение этих двух партий, их участие в диалоге и окончание холодности и споров между ними", заявил Голпи в интервью "Rudaw".

Ветеран политики из района Хавраман (Иракский Курдистан), Голпи имеет тесные связи с РПК, и часто становился посредником между ею и другими курдскими партиями.

Он говорит, что РПК и ДПК должны понимать, что, как у двух основных партий, у них есть влияние на все части Курдистана, и что только их единство может принести пользу курдам. "В Курдистане ДПК является участником номер один, с воздействием на все другие части (Большого Курдистана). А в Северном Курдистане (Турция), РПК пользуется тем же влиянием, как и в Рожава (Сирийский Курдистан). Так что объединение этих двух сторон в интересах курдов".

Голпи считает, что курдский народ возлагает большие надежды на эти партии, и что лидеры РПК и ДПК должны отложить свои идеологические разногласия в сторону и ответить на призыв нации. "На мой взгляд, одной из основных точек напряженности в отношениях между ними является то, что происходит в Рожава", говорит Голпи. "ДПК и курдское правительство могут предпринять позитивные шаги в поддержке Рожава, по крайней мере, открыв пункт пересечения границы Симелка, и отправив гуманитарную и медицинскую помощь этим бойцам". "В этом случае появится надежда решить 90 процентов разногласий", считает Голпи. Он говорит, что не существует серьезных политических разногласий между ДПК и РПК на севере Курдистана, или даже в Иранском Курдистане. Он отмечает поддержку ДПК мирному процессу между РПК и Анкарой, о чем четко заявил лидер ДПК, Масуд Барзани, в письме к Абдулле Оджалану, отправленном в прошлом году. Голпи говорит, что ДПК, наряду с другими курдскими партиями, поддерживает все мероприятия, проходящие в курдских городах Турции. "Например, члены ДПК были на торжествах Науруза в Диярбакыре, и их также приглашают на другие встречи и переговоры".

Он отмечает, что, что отказ ДПК признать автономные кантоны Сирийского Курдистана, установленные "Партией Демократического Союза" (PYD), означает настоящий разрыв с РПК, что вредно для курдского движения в целом, и для Рожава в частности. "Поэтому я прошу всех руководителей отложить их разногласия в сторону, встретиться за столом переговоров, сформировать единый фронт и предпринять шаги для продвижения курдского вопроса", добавляет он. ДПК и РПК часто выражали поддержку друг другу в политических проектах на своих зонах влияния, в Турции и Ираке. Лидеры ДПК и РПК регулярно встречались во время мирных переговоров между РПК и Анкарой, а лидеры РПК были одними из первых, кто приветствовал призыв Барзани провести Курдский Национальный Конгресс в прошлом году. Однако, как указывает Голпи, автономия в Рожава является трудной частью головоломки. ДПК обвиняет РПК и ее местный филиал - PYD – в притеснении других, более мелких курдских партий, и препятствовании их участию в управлении курдскими районами Сирии. В свою очередь лидеры РПК и PYD указывают, что мелкие партии не имеют собственной независимой повестки дня и следуют указаниям ДПК. Кроме того, лидеры PYD говорят, что автономные кантоны демократичны и открыты, и что все стороны могут присоединиться к управлению ими.

"Революция в Рожава - это революция всего курдского народа", заявила сопредседатель PYD, Азия Абдулла, в своей речи в день Науруза в Диярбакыре. "Этот демократический процесс должен и сможет добиться успеха".

В муниципальных выборах Турции участвуют три курдских партии

Три курдские политические партии будут участвовать в предстоящих муниципальных выборах в Турции, которые состоятся 30 марта. Об этом пишет "BasNews". "Партия мира и демократии" (BDP) является крупнейшей курдской партией Турции. Она находится в непосредственной конкуренции с правящей "Партией справедливости и развития (AKP), и статистика показывает значительный рост ее поддержки. Кроме BDP еще две другие курдские партии принимают участие в выборах – "Hak-Par" и "Huda Par" - но у них меньше поддержки, чем у BDP. На последних выборах "Hak-Har" получила 20000 голосов. "Huda Par" является исламистской партией, состоящей из людей, которые ранее действовали под названием "Хизбалла Турции".

Лидеры племен Диялы просят помощи пешмарга

В связи с эскалацией вооруженных столкновений между силами иракской армии и исламистской группировкой "Иракское государство Ирака и Леванта", лидеры племен провинции Диляла обратились к министерству пешмарга с просьбой о вводе сил пешмарга на территорию провинции для защиты местных жителей. Согласно их заявлению, 12 сел в регионе Каратапа остаются без какой-либо защиты и постоянно переходят из рук в руки в ходе боев противоборствующих сторон. Как заявил представитель министерства пешмарга, Джабар Явар, в Региональное правительство Курдистана (КРГ) поступает много подобных обращений, но силы пешмарга обязаны действовать в координации с командованием иракской армии, от которого не поступало подобного запроса. "Мы находимся в ожидании", заявил Джабар Явар.

Более 200,000 туристов прибыли в Курдистан на праздники Науруза

214 000 туристов посетили Иракский Курдистан в первую неделю торжеств Науруза. Представитель туристического комитета Курдистана, Надер Рости, сообщил в интервью "BasNews", что между 16 и 21 марта более 200 000 туристов побывали в Курдистане. Он также предвидит рост числа туристов до 400 000 на этой неделе, поскольку начинается высокий туристический сезон. По словам чиновника, в одной только провинции Халабджа побывало более 55 000 туристов в дни 26-й годовщины химической атаки на город.

В Курдистане найдены 3000-летние артефакты

Представитель организации "Археологические памятники Гармияна", Мухаммед Али, сообщил об обнаружении древней могилы, содержащий артефакты, датируемые примерно 1000 г. до н.э. По его словам, древний могильник был обнаружен во время строительства шоссе между Каларом и Дарбандиханом (Иракский Курдистан). "Когда нам сообщили о находке, наша команда прибыла на место и бережно извлекла исторические артефакты. Мы исследовали их, и я могу подтвердить, что им около 3000 лет", сказал Али. По мнению археолога, в этом районе могут быть обнаружены и другие археологические ценности.

США приветствуют нефтяную инициативу КРГ

Решение Регионального правительства Курдистана (КРГ) начать экспорт нефти в объеме 100 000 баррелей в день по трубопроводу Ирак-Турция получило одобрение со стороны Соединенных Штатов. Экспорт, который начнется с 1 апреля, будет осуществляться в соответствии с текущими переговорами между КРГ и правительством Ирака в отношении рамочного соглашения об углеводородном секторе. В заявлении, опубликованном на веб-сайте посольства США в Багдаде, содержится поддержка приверженности КРГ текущим дискуссиям по этому вопросу. Отмечая прогресс, достигнутый в обсуждениях, в частности, касательно распределения прибыли, США призывают обе стороны к постоянным встречам и оценке их общих экспортных целей в соответствии с конституцией Ирака. США также подтвердили свою готовность действовать в качестве нейтрального посредника между КРГ и Ираком. **kurdistan.ru**

YPG призывает все курдские группы объединиться против угрозы джихадистов в Сирии

Все курдские группы Сирии должны забыть о своих разногласиях и объединиться для противодействия угрозам со стороны исламских экстремистов в Сирийском Курдистане (Рожава), утверждает "Комитет народный защиты" (YPG), военное крыло "Партии Демократического Союза" (PYD), самой мощной курдский силы в Сирии. "Все партии и силы Рожава, все должностные лица автономных кантонов Джазира, Кобани и Африн, "Курдский Национальный Совет" и "Совет Западного Курдистана" должны забыть о своих разногласиях на данном этапе", говорится в заявлении YPG. Как мы уже сообщали, YPG приостановил военные операции на территории трех кантонов Рожава в прошлом месяце, заявив, что будет вести только оборонительные действия. Тем не менее, джихадистская группировка "Исламское государство Ирак и Леванта" пообещала взять под контроль область

Кобани и добавить ее к районам, находящимся под ее контролем. В последние несколько дней боевики начали атаки в Кобани, но не смогли захватить территории из-за сопротивления бойцов YPG.

Как сообщается, "Исламское государство Ирак и Леванта" также столкнулось с YPG в некоторых деревнях провинции Ракка, граничащей с Турцией. Столкновения заставили жителей бежать на турецкие земли.

"Прежде всего, (мы призываем) президента Курдистана, "Демократическую партию Курдистана" (ДПК), BDP ("Партию мира и демократии"), "Патриотический союз Курдистана" (ПСК), "Движение за перемены" (Горран) и всех руководителей и должностных лиц Южного Курдистана (Иракского Курдистана) сыграть свою историческую роль и противостоять угрозам, с которыми сталкивается Рожава", говорится в заявлении YPG. Курдская группа вновь подтвердила свою решимость продолжать борьбу с вооруженными экстремистами, атакующими курдские районы. "Мы будем продолжать бороться, чтобы защитить население Западного Курдистана (Сирийского Курдистана или Рожава) и предотвратить попытки уничтожить географическое положение и нарушить общественные отношения в регионе", заявили YPG. В заявлении также отмечается, что YPG не прибегает к дискриминации любых курдских сторон, несмотря на политические разногласия и проблемы между политическими партиями и организациями Рожава. YPG описывает нападения исламских экстремистов на город Кобани как "беспощадные", говоря, что джихаддисты намерены отсечь курдские районы друг от друга. Заявление также обвиняет арабский мир, сирийскую оппозицию и международные СМИ в игнорировании этих нападений в Рожава.

Связи PYD и YPG с Иракским Курдистаном претерпели напряжение из-за того, что эти ведущие силы Сирийского Курдистана отказались соблюдать Эрбильское соглашение, заключенное при посредничестве президента Курдистана, Масуда Барзани, в 2012 году, и объединявшее все политические силы курдских групп Сирии в "Курдский Национальный Совет" (KNC).

Родственники жертв Халабджи подают в суд на германские компании

Глава "Общества жертв химической атаки на Халабджу" заявил о подготовке ходатайства против немецких компаний, которые продали ядовитые химикаты Саддаму Хусейну. Как заявил в интервью "BasNews" Лукман Абдул-Азиз, он уже встречался с юристами и планирует вскоре назначить дату регистрации ходатайства потерпевших против немецких компаний. По его словам, совет юристов собрал достаточное число документов, чтобы зарегистрировать ходатайство в соответствии с законодательством Германии, и что у их инициативы есть высокие шансы на успех. Абдул-Азиз также отметил, что кроме семи немецких компаний, обвиняемых в продажах ядовитых химикатов, есть две голландские компании, а также компании из Франции, Италии, Швейцарии, США и Индии, которые также были задействованы в поставках опасных химических веществ иракскому режиму Баас.

Курды Казахстана осуждают международный терроризм и насилие

29 марта в Доме Дружбы г. Алматы состоялось расширенное заседание правления Ассоциации "Барбанг" курдов РК. В заседании участвовали представители курдской интеллигенции, ученые, писатели, предприниматели, врачи, также были приглашены ряд активистов Ассоциации. Заседание открыл зам. Председателя АНК, президент Ассоциации "Барбанг" курдов К.И. Мирзоев. В начале своего выступления он осветил вопросы и задачи стоящие перед Ассоциацией курдов по реализации Послания президента Н.А. Назарбаева народу Казахстана "Казахстанский путь-2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее" в преддверии открытия XXI Сессии ассамблеи народа Казахстана о роли курдов в развитии социально-экономической жизни республики, где они проживают в единой семье под одним

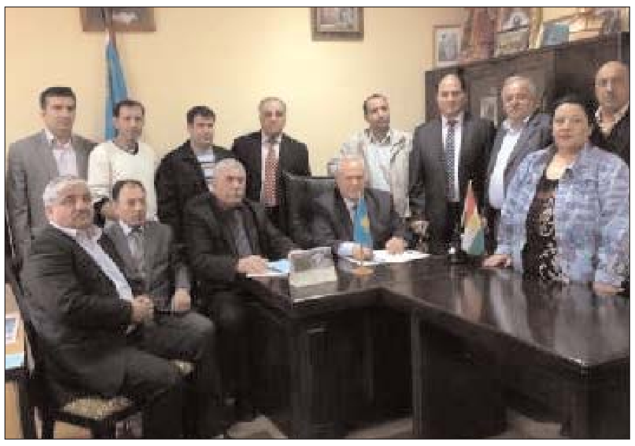

шаныраком, с единой целью, едиными интересами и единым будущим. "К сожалению, сегодня положение курдов в мире совсем иное. Например, уже третий год в Сирии проливается кровь, гибнут безвинные люди, сотни тысяч стали беженцами, и этот процесс продолжается до сих пор, радикальные исламисты нападают на мирных людей, грабят, берут в заложники и уничтожают все что есть. В особенности он отметил, что в последнее время участились случаи вербовки молодежи стран СНГ в отряды радикальных исламистов, которые в дальнейшем отправляются в Сирию и воюют против режима правительства и против ни в чем неповинных людей". "Я прошу Вас в местах компактного проживания курдов вести разъяснительную работу среди молодежи, чтобы они не подвергались вербовке и влиянию провокаций исламистов. Я считаю необходимым, учитывая состояние курдских беженцев Сирии оказать помощь товарами первой необходимости, а также с такой же просьбой обратиться к гуманитарным организациям Казахстана (Общество Красного Креста и Красного Полумесяца РК)".

Академик НАН РК, почетный президент Ассоциации "Барбанг" курдов Н.К. Надиров, известный предприниматель, член правления Ш.А. Мустафаев, профессора А.З. Алиев, Г.А. Алиев, Махмаде Мысто, поэты Барие Бала, Гасане Хаджисулейман, к.м.н. Ахмад Дарвиш, д.м.н Йылдыз Хусейн, Ахмад Хазем, Ахмад Хасан в своих выступлениях полностью поддержали вышесказанное и единогласно осудили действия мирового терроризма, насилия против населения Западного Курдистана (Сирия).

Добыча нефти в Курдистане нуждается в контроле экологов

Большинство компаний, работающих на нефтяных месторождениях Курдистана, действуют без контроля загрязнения окружающей среды.

Эксперт в области нефтедобычи, пожелавший остаться неназванным, сообщил "BasNews", что большая часть добычи нефти в Курдистане ведется бесконтрольно. "Нефтяные компании стремятся только добывать нефть и деньги", сказал он. "Они сбрасывают нефтяные отходы, содержащие до 30% полезной нефти, в озера и долины. В Турции нефть составляет 10% нефтяных отходов, остальное - вода, но все же они используют ее, и извлекают из этого пользу". Он заявил, что отработанная нефть наносит ущерб окружающей среде и отравляет съедобные растения, что может вызвать проблемы со здоровьем у местных жителей. Кроме того, отходы делают землю непригодной для выращивания сельскохозяйственных культур, а воду - непригодной для питья. Как считает эксперт, эти отходы должны быть переработаны. Следует выделить отрасли, которые могут извлечь из них выгоду. Должны быть открыты специальные площади и бассейны для использования отработанной нефти и для того, чтобы ограничить их негативное влияние на окружающую среду.

"Газпром" готов начать бурение в Халабдже

Как сообщает агентство "BasNews", российская компания "Газпром нефть", дочерняя компания "Газпрома", начнет бурение для разведки нефти в Халабдже в июне 2014 года. Губернатор Халабджи сообщил агентству, что некоторые нефтяные месторождения в провинции уже найдены. "Газпром" подготовил программу исследования и ждет одобрения министерства природных ресурсов Регионального правительства Курдистана (КРГ) для того, чтобы начать бурение. Запасы нефти в Халабдже оцениваются в 630 - 790 млн. баррелей. Халабджа является третьим блоком "Газпром нефти" в Курдистане. Компания, которая ранее приобрела доли в блоках Гармияна и Шакала, обеспечивает 80% операционной доли в блоке Халабджа. Катарская энергетическая компания "Qarco" также ожидает ответа КРГ для начала работ в Халабдже.

Эрбильская международная книжная ярмарка станет культурным событием 2014 года

Организаторы девятой Эрбильской международной книжной ярмарки обещают провести это событие так, что оно утвердится в качестве одного из основных моментов культурного календаря столицы Иракского Курдистана.

Как сообщает "BasNews", 10-дневное мероприятие, организованное "Al-Mada for Media", "Culture & Arts Group" и министерством культуры Курдистана, обещает "восстановить значение культуры как движения за повышение осведомленности и развития, ...побудить издателей и культурные организации к расширению... [и] обеспечить платформу для взаимодействия между творческой интеллигенцией, учеными, деятелями искусства и потребителями".

Говоря о социальном, экономическом и политическом возрождении Курдистана, председатель "Al-Mada for Media", Фахри Карим, заявил, что целью Эрбильской книжной ярмарки является доказать, что "культура является основой любого прогресса и возрождения". Эрбильская международная книжная ярмарка пройдет в Международном выставочном центре парка Сами Абдул Рахман с 2 по 12 апреля. *kurdistan.ru*

ДИПЛОМАТ

ПОСЛЕДНЯЯ страница

№ 12 (256) 1 - 6 апрель 2014 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Президент Барзани встретился с послом Италии в Ираке

30 марта Президент Курдистана Масуд Барзани принял

посла Италии в Ираке, г-на Массимо Маротти, чтобы обсудить двусторонние отношения и исследовать пути дальнейшего укрепления связей между двумя сторонами.

Встреча также была сосредоточена на ситуации в области безопасности в регионе в целом, предстоящих иракских парламентских выборах, а также спорах между Эрбилем и Багдадом по поводу экспорта нефти и бюджетных вопросов.

Итальянский посол заявил, что его страна планирует модернизировать свое консульство в Эрбиле до уровня Генерального консульства к концу этого года. Он добавил, что со времени его первого приезда в Ирак в качестве посла, количество итальянских компаний в стране удвоилось. Со своей стороны, президент Барзани заявил, что Региональное правительство Курдистана (КРГ) заинтересовано в расширении двусторонних отношений с Италией, и готово предоставить все виды помощи итальянским компаниям и инвесторам, заинтересованным в работе в Курдистане.

Министр Регионального правительства Курдистана доставил сообщение Науруза в Организацию Объединенных Наций

Глава департамента международных отношений КРГ, министр Фалах Мустафа, находясь в Вашингтоне, присоединился к представителям 12 других стран, чтобы отпраздновать Международный день Науруза в Представительстве Организации Объединенных Наций.

Посол Ирака Мохаммед Али Альхаким, который является Постоянным представителем Ирака в ООН, провел встречу с министром Мустафой в Миссии ООН, где обсуждалось укрепление отношений между представительствами КРГ и Ирака в Соединенных Штатах. Они обсудили также вопросы удов-

летворения потребностей более четверти миллиона сирийских беженцев в Курдистане, и пути поощрения признания ООН преступлений, совершенных прежним режимом против курдского народа Ирака, геноцидом. Министр Мустафа также передал послание Науруза ООН. Он выступил от имени всех иракцев, подчеркнув важность празднования Науруза, потому что в нем есть "чувство принадлежности, чувство вовлеченности, и чувство культурной идентичности".

Как заявил курдский министр, на протяжении всей истории для курдского народа Науруз был символом оптимизма и обновления, несмотря на огромные трудности, с которыми сталкиваются люди. Он повторил, что Науруз знаменует собой новое начало и предоставляет возможности для поиска новых путей движения вперед, основанных на общих ценностях и общих интересах, способных обеспечить лучшее будущее для народа. Министр Мустафа закончил свое выступление пожеланием мира во всем мире, счастья и процветания. В тот же день посол Ирака провел совместный ужин с участием министра Мустафы, сотрудников Представительства КРГ в США и членов курдских и иракских общин.

Официальный представитель Курдистана: мы всегда предлагали нашу поддержку PYD

Иракский Курдистан выразил готовность предложить поддержку курдам Сирии и "Партии Демократического Союза"

(PYD) в их борьбе против экстремистских групп. Об этом пишет "BasNews". Хамид Дарбанди, советник по делам Сирии при президенте Курдистана, заявил, что правительство Курдистана всегда было готово прийти на помощь сирийским курдам. "Мы выражали готовность помочь и в прошлом, и обещали это в Эрбильском соглашении, мы готовы предложить свою помощь сейчас, но это было вы [PYD], кто ранее отказывался от нашей помощи", сказал Дарбанди. Он также сказал, что курдское правительство готово защищать Сирийский Курдистан вместе с PYD от экстремистских групп, которые в настоящее воюющих в Сирии. На прошлой неделе военный филиал PYD, "Комитет народной защиты" (YPG) обратился к курдским лидерам и партиям с просьбой помочь в защите сирийских курдов от терактов в курдских районах Сирии.

Талабани планирует вернуться в Сулейманию

Независимый депутат иракского парламента заявил, что отсутствие президента Джаляля Талабани оказало политическое и психологическое воздействие на Ирак. В интервью газете "Asharq al-Awsat", депутат Сафия Сахель сказал: "Талабани известный политик и он является всемирно известным своими политическими и демократическими целями, а также их реализацией". По мнению

депутата, Талабани не делает различий между суннитами, шиитами и христианами, и является президентом для всех иракцев. "Талабани решал большинство сложных проблем. Когда были проблемы с правами женщин, мы просили его решить их. Он решал многие проблемы без освещения в СМИ", сказал Сафия.

Сафия, близкий к семье Талабани, также сообщил, что здоровье Талабани улучшается. Как сообщает "BasNews", источник в руководстве "Патриотического союза Курдистана" (ПСК), лидером которого является Талабани, сказал: "Талабани говорит, и он в порядке. Он много раз говорил о возвращении в Сулейманию, для чего были сделаны различные приготовления, но я не знаю, почему это пока не произошло". Президент Ирака пострадал от инсульта в 2012 году. С тех пор он проходит лечение в Германии.

После выборов Турция займется продвижением мирного процесса

После выборов правительство Турции планирует предпринять важные шаги по продвижению мирного процесса с кур-

дами. Как сообщает "BasNews", парламентом страны запланировано принятие закона о "социальном мире", который должен стать толчком для освобождения нездоровых заключенных и членов "Союза Сообществ Курдистана" (КСК).

В своем письме, приуроченном к Наурузу, лидер "Рабочей партии Курдистана" (РПК), Абдулла Оджалан, говорит о мирном процессе. Оджалан написал, что для того, чтобы сделать процесс непрерывным, он должен быть подтвержден законодательно. Заместитель сопредседателя "Народно-демократической партии" (HDP), Сирри Сюрайя Ондер, который также был в составе делегации, посетившей Оджалана в тюрьме на острове Имрали, заявил в интервью "Аль-Джазира", что после выборов правительство оформит законодательные рамки мирного процесса. "Правительство предпримет эти важные шаги в апреле, он будет позитивным месяцем для курдов", заявил Ондер.

kurdistan.ru

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
ÎMTÎYAZ Û SERNIVÎSAR:
TAHÎR SILÊMAN
УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН
Tel: +994 50 352-33-18

Azərbaycan şöbəsinin müxbirləri:
Pərviz Pənahoğlu
Sakit Çıraqlı
Региональный корреспондент:
Усуб Тейфур
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

www.diplomata-kurdi.com
Ünvan: Bakı şəhəri 40, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17
Navnîşan: Bakû 40, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17
Адрес: Баку 40, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: hewler@mail.ru
Şəhadətnamə: NFŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500